

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 10

ביאור מעט ע"פ וארשיך לי

הסבר קצר על "וארשיך לי"

הקשר שלנו עם ה' כיום, באמצעות אותיות התורה, התפילה והמצוות, הוא אירוסין
ב"חצרות", בדרגת ז"א, שבה יש ימין ושמאל ולכן ייתכנו שינויים. האירוסין
העתידיים הם "לי", מאתיקא ומחכמה עילאה, שבה אין שמאל, ולכן הם "לעולם".

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/10

הנקודה

הקשר שלנו עם ה' כיום, באמצעות אותיות התורה, התפילה והמצוות, הוא אירוסין ב"חצרות", בדרגת ז"א, שבה יש ימין ושמאל ולכן ייתכנו שינויים. האירוסין העתידיים הם "ליי", מאתיקא ומחכמה עילאה, שבה אין שמאל, ולכן הם "לעולם".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מסביר את "וארשתיך לי לעולם" באמצעות דימוי חצרות המלך וביתו. על פי הזוהר והמקובלים, "חצרות הוי"ן הן הספירות הרגשיות (או מלכות ויסוד, או עולמות יצירה ובריאה), ואילו הבית, שבו המלך מתגורר בקביעות, הוא חכמה. בתפילה, פסוקי דזמרה וקריאת שמע הם החצרות, ותפילת שמונה עשרה היא הבית. בנפש, הדיבור והמחשבה הם חצרות, והאותיות שמגלות את חכמתם הן הבית. מי שמקדיש את תשומת לבו רק למילות התורה והתפילה הוא ככלה המתארסת באמצעות האותיות המקיפות; מי שקולט את משמעותן מגיע לנישואין. המדרש מלמד שכל מה שה' קורא לו "ליי" אינו משתנה: "ליי" הוא עתיקא, שבו אין שמאל ואין שינוי, כפי שאמר שמואל לשאול. המצוות כבר מקדשות אותנו בדרגת מלכות; הבקשה "קדשנו במצוותיך" היא על הדרגה הנמשכת מאריך אנפין. לעתיד יעלה ז"א לעתיקא, האירוסין יהיו נצחיים ויתגלו בעולם עצמו, ואז "וידעתם כי אני הוי"ן".

מבנה

1	חצרות המלך וביתו	5-11
"חצרות הוי"ן הן שבע הספירות התחתונות, המקבלות את אור אין סוף רק באמצעות חכמה, ביתו הקבוע של המלך. שתי החצרות מתפרשות כמלכות ויסוד, או כיצירה ובריאה, ומקבילות לפסוקי דזמרה, לקריאת שמע ולתפילת שמונה עשרה.		
2	חצרות ובית בנפש ובעבודת ה'	8-6
הדיבור והמחשבה הם חצרות חיצוניות ופנימיות, משום שהאותיות מסתירות את השכל; הבית הוא האותיות שמגלות את חכמה. תשומת לב למילים בלבד היא אירוסין באמצעות אותיות מקיפות; הבנה שנקלטת בפנימיות היא נישואין.		
3	כל מה שהוא "ליי" אינו משתנה	11-9
המדרש אומר שכל מה שנקרא "ליי" הוא קבוע. מלכות דוד לא יכלה להילקח ממנו, משום שמקורה למעלה מדרגת אדם, בעתיקא, שבו אין שמאל ואין שינוי.		
4	"קדשנו במצוותיך"	13-12
"ליי" הוא עתיקא, המתגלה בבינה. המצוות כבר מקדשות אותנו בדרגת מלכות; אנו מתפללים על הדרגה הגבוהה יותר, על המשכת אריך אנפין ואור אין סוף לתוך ז"א, רמ"ח איברי המלך, שיתגלו לעתיד.		
5	אירוסין לעולם	15-14
האירוסין כיום נמשכים מו"א, שבו ימין ושמאל מאפשרים ירידה; האירוסין לעתיד נמשכים מעתיקא, ולכן הם לעולם. המקורות על אהבת עולם ואהבה רבה מתיישבים זה עם זה, והקשר הנצחי נמשך באמצעות כיסופי הנפש לעצמות ה' ומתגלה בעולם עצמו.		

הרמ"ז מפרש ש"ל"י הוא חכמה עילאה, ארבעת היו"דין של שם ע"ב. לעתיד תקבל כנסת ישראל מחכמה עצמה, ישראל סבא, באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות שלנו כיום, והאירוסין יובילו לידיעת הוי'.

מו ש ג י ם

חצרות ובית חצרות ובית

בחצר המלך עשוי לעבור, אך אינו מתגורר; הבית הוא המקום שבו הוא שוכן בקביעות. החצרות הן הספירות הרגשיות והאותיות המסתירות; הבית הוא חכמה והאותיות המגלות אותה.

לי לי

כל מה שהי' קורא לו "לי" הוא קבוע. המאמר מזהה את "לי" עם עתיקא, שבו אין שמאל, וגם עם חכמה עילאה, שארבעת היו"דין שלה שוות בגימטריה ל"לי".

אין שמאל בעתיקא לית שמאלא בהאי עתיקא

בדרגת עתיקא יש חסד בלבד, ללא גבורה; לכן דבר שניתן משם אינו יכול להשתנות, בניגוד לדרגת אדם (ז"א), שבה יש ימין ושמאל.

אירוסין ונישואין קדושין ונשואין

אירוסין יוצרים קשר מבחוץ, כמו הטבעת, ומתאימים לאותיות המקיפות של התורה והתפילה; נישואין הם קשר פנימי, שבו הבנת התורה וגדולתו של ה' נקלטות בנפש.

אהבת עולם ואהבה רבה אהבת עולם ואהבה רבה

אהבה רבה היא בז"א. אהבת עולם של מלכות, העולם התחתון, למטה ממנו; אהבת עולם של בינה, העולם העליון, והאהבה הנצחית של "לי לעולם", למעלה ממנו.

כלות הנפש כלות הנפש

הכיסופים של "לבי ובשרי ירננו" לעצמותו ממש של ה', למעלה מהחצרות; באמצעותם נמשכים האירוסין הנצחיים "לי".

קטע 1 • 11-5

חצרות המלך וביתו

1 ביאור מעט ע"פ וארשתיך לי¹

ביאור קצר על [הפסוק] "וארשתיך לי".

כותרת זו מציגה ביאור קצר על דברי הושע "וארשתיך לי לעולם", שבהם הקשר של ה' עם עם ישראל מתואר כקידושין. לפני שהדיון מגיע לעצם הקידושין, נבנית בו תמונה של חצרות המלך ושל ביתו.

2 בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך חצרות הביא מ"ש בזהר ס"פ ויחי (דרמ"ח ע"ב) ע"פ כלתה נפשי²לחצרות ה', ובתי בראי אינון אקרון חצרות³ ה' ועפ"ז [ועל פי זה] פי'

בספר פרדס, בערכי הכינויים, בערך "חצרות", הוא מביא את הכתוב בזהר בסוף פרשת ויחי (דף רמ"ח ע"ב), על [הפסוק] "נפשי כלתה לחצרות הוי": "והבתים החיצוניים נקראים חצרות הוי". ועל פי זה הוא מפרש

הפרדס, ספר קבלה קלאסי, כולל מילון למונחים קבליים — ערכי הכינויים. בערך "חצרות" הוא מצטט את זוהר על תהלים פ"ד, האומר שה"בתים החיצוניים" הם הנקראים בפסוק "חצרות הוי".

שהם הז"ת [הז' תחתונות] דאצי' כי כמו שהחצר בית שער לבית כן הז"ת [הז' תחתונות] הם בית שער לג'

ספירות העליונות.⁴

שהן שבע הספירות התחתונות של אצילות, שכן כשם שהחצר היא בית שער לבית, כך שבע הספירות התחתונות הן בית שער לשלוש הספירות העליונות.

הפרדס מזהה את החצרות עם שבע הספירות התחתונות של אצילות, כלומר עם המדות. כשם שעוברים דרך החצר כדי להגיע לבית, כך שבע הספירות התחתונות הן הכניסה — "בית השער" — לשלוש הספירות העליונות, הדרגות הנסתר של השכל שמעליהן.

3 ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ ויושט המלך לאסתר⁵.⁶ נת' [נתבאר] החילוק בין חצר לבית שאין המלך

דר בקביעות בחצר כמו בבית.

ועיינו במה שנכתב לעיל על [הפסוק] "ויושט המלך לאסתר". שם הוסבר ההבדל בין חצר לבית: המלך אינו מתגורר דרך קבע בחצר, כפי שהוא מתגורר בבית.

המאמר מפנה למאמר בתורה אור על התקרבותה של אסתר אל המלך, שבו הוסבר ההבדל בין חצר לבית. המלך עשוי לעבור בחצרו, אך הוא מתגורר דרך קבע רק בביתו.

וזה י"ל [יש לומר] ג"כ בענין ז"ת [ז' תחתונות] לגבי ג"ר [ג' ראשונות] והוא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] הובא בס"ש [בספר של בינונים] פל"ה⁷ שאור א"ס ב"ה אינו מתייחד אפילו בעולם האצילות אלא ע"י התלבשותו תחלה בספירת חכמה⁸ כו'

כך אפשר לומר גם בעניין שבע הספירות התחתונות ביחס לשלוש הראשונות. זהו ככתוב בעץ חיים, המובא בספר של בינונים (תניא), פרק ל"ה: אור אין סוף ברוך הוא אינו מתייחד אפילו בעולם אצילות אלא לאחר שהוא מתלבש תחילה בספירת חכמה וכו'.

אותה הבחנה חלה גם בספירות: שבע הספירות התחתונות ביחס לשלוש הראשונות הן כחצר ביחס לבית. היסוד לכך הוא דברי עץ חיים, המובאים בתניא פרק ל"ה, שאור אין סוף מתייחד עם אצילות רק לאחר שהוא מתלבש תחילה בחכמה.

נמצא עיקר השראת והתגלות אור א"ס הוא בחכמה עילאה ונק' איהו וחיוהי חד וע"י החכמה נמשך ומתלבש במדות ונק' איהו וגרמוהי.

נמצא שעיקר השראתו והתגלותו של אור אין סוף הוא בחכמה עילאה, ועל כך נאמר "איהו וחיוהי חד"; באמצעות חכמה הוא נמשך ומתלבש במדות, ועל כך נאמר "איהו וגרמוהי" (הוא וכליו).

אם כן, אור אין סוף שורה ומתגלה בעיקר בחכמה עילאה, המדרגה המתוארת כ"הוא וחיוהי אחד". מחכמה הוא נמשך אל המדות ומתלבש בהן; הן מתוארות כ"הוא וכליו", ומקבלות את המלך רק באמצעות חכמה, כמו חצר שאינה ביתו.

4 וזהו דאורייתא דמחכמה נפקת נק' היכלא עילאה דקב"ה [דקודשא בריך הוא]^{9,10} שהמלך דר בו בקביעות ואו"א [ואבא ואימא] הם תרין ריעין¹¹ דלא מתפרשין.

וזהו [הטעם] שהתורה, ש"מחכמה נפקת", נקראת "היכל העליון של הקדוש ברוך הוא", שבו המלך שוכן בקביעות; ואבא ואמא (חכמה ובינה) הם "שני רעים שאינם נפרדים".

לכן התורה, ש"מחכמה נפקת", נקראת ההיכל העליון של הקדוש ברוך הוא: היכל הוא מקום שהמלך שוכן בו בקביעות. אבא ואמא, שהן בחינות חכמה ובינה, הם "שני רעים שאינם נפרדים" — איחוד תמיד, המתאים לשכינה קבועה.

אבל הז"ת [הז' תחתונות] נק' חצרות. ופ"י חצר החיצונה וחצר הפנימית¹² י"ל [יש לומר] לפ"ז [לפי זה] שהן חיצוניות הכלים דז"א ופנימיות הכלים וכעין מ"ש בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] להאריז"ל [להאריזי זכרוננו לברכה] ד"ח ע"א דע כי הנצח וההוד נקראים בתי בראי

אבל שבע הספירות התחתונות נקראות "חצרות". ולפי זה אפשר לומר שהחצר החיצונה והחצר הפנימית הן החיצוניות והפנימיות של הכלים של ז"א. מעין מה שכתוב בלקוטי הש"ס של האריז"ל, דף ח ע"א: "דע כי הנצח וההוד נקראים בתי בראי,

לעומת זאת, שבע הספירות התחתונות הן רק "חצרות". לפי המוצע כאן, החצר החיצונה והחצר הפנימית הן החיצוניות והפנימיות של הכלים של ז"א. הדברים מקבילים למה שמלמד האריז"ל בלקוטי הש"ס, שנצח והוד נקראים "בתי בראי".

אבל פנימיותם עצמם נקי גוואי, ובוהר פ' לך דצי"ד ע"ב ע"פ ישכון חצריך^{13,14} נתבאר דחצריך הם ציון וירושלים^{15,16} שהם יסוד ומלי (כמ"ש במק"מ [במקדש מלך] שם עיין בוהר פ' ויחי דרי"ט ע"א).

אבל הפנימיות שלהם עצמם נקראת "גוואי". ובוהר, פרשת לך לך, דף צד ע"ב, על הפסוק "ישכון חצריך", מבואר ש"חצריך" הם ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות (כמו שכתוב שם במקדש מלך; עיינו בוהר, פרשת ויחי, דף ר"ט ע"א).

הדברים מוסיפים שהפנימיות של נצח והוד נקראת "גוואי" — הפנימיות. לאחר מכן מובא הזוהר על "ישכון חצריך", שבו "חצריך" בלשון רבים הם ציון וירושלים, שאותם מזהה המקדש מלך עם יסוד ומלכות.

וי"ל [ויש לומר] דב' בחי' אלו הן חצר החיצונה וחצר הפנימית והוא כמבואר במ"א ע"פ כרוב אחד מקצה מזה הוא ז"א דאצילות

ואפשר לומר ששתי הבחינות האלה הן החצר החיצונה והחצר הפנימית. זהו כמתבאר במקום אחר על הפסוק "כרוב אחד מקצה מזה": זהו ז"א דאצילות,

אם כן, יסוד ומלכות יכולים להיות שתי החצרות — החיצונה והפנימית. הדברים מתקשרים לדיון אחר בשני הכרובים שעל הארון, שבו כרוב אחד מייצג את ז"א דאצילות.

שהוא ירידת אור א"ס מלמעלה למטה והמלי' הוא מקור ביי"ע ושרשם שבאצילות כו' לכן המלי' נקי חצר החיצונה שהוא מקור הנבראים.

שהוא ירידת אור אין סוף מלמעלה למטה; ומלכות היא המקור לבריאה, יצירה ועשיה, והשורש שלהן שבאצילות וכו'. לכן מלכות נקראת החצר החיצונה, מפני שהיא מקור הנבראים.

ז"א הוא אור אין סוף היורד מלמעלה למטה, ואילו מלכות היא המקור, באצילות, לעולמות בריאה, יצירה ועשיה. מאחר שמלכות היא מקור הנבראים ופונה אליהם, היא נקראת החצר החיצונה.

אבל יסוד ז"א הוא בחי' חצר הפנימית הפונה¹⁷ קדים כו' (וכה"ג [וכהאי גוונא] פ"י במאורי אור אות ח' סי' נ').

אבל יסוד של ז"א הוא בחינת החצר הפנימית, "הפונה קדים" וכו' (וכעין זה מבואר במאורי אור, אות ח, סימן נ).

יסוד של ז"א שייך לאור היורד מלמעלה, ולכן הוא החצר הפנימית, זו שהנביא יחזקאל מתאר כ"פונה קדים". מצוין שמאורי אור, מילון למונחים קבליים, מבאר זאת בדרך דומה.

וזהו כלתה נפשי לחצרות¹⁸ ה' ועמ"ש במ"א ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר¹⁹ כו' דחצר החיצונה הוא פסוד"ז [פסוקי דזמרה] וחצר הפנימית היא ק"ש [קריאת שמע]

וזהו "כלתה נפשי לחצרות ה'". ועיינו במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "כי תשמע בקול" וכו', "לעשות הישר" וכו': שהחצר החיצונה היא פסוקי דזמרה, והחצר הפנימית היא קריאת שמע,

לכן בעל התהילים נכסף ל"חצרות" בלשון רבים. מאמר אחר מחיל את שתי החצרות על תפילות הבוקר: החצר החיצונה היא פסוקי דזמרה, והחצר הפנימית היא קריאת שמע.

כי בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] נזכר גדולתו ית' ממה שהוא מחיה עולמות ומלאכים כמ"ש הללו את²⁰ ה' מן השמים כו' כל מלאכיו²¹ כו' הללוהו ברקיע עוזו²² כו' אשר מקור חיותן נקי חצר החיצונה.

כי בפסוקי דזמרה מדברים על גדולתו יתברך בכך שהוא מחיה עולמות ומלאכים, כמו שכתוב: "הללו את ה' מן השמים" וכו', "כל מלאכיו" וכו', "הללוהו ברקיע עוזו" וכו'; ומקור החיות שלהם נקרא החצר החיצונה.

פסוקי דזמרה משבחים את ה' על כך שהוא מחיה את העולמות ואת המלאכים, כפי שעולה מן הפסוקים המצוטטים. מקור החיות שלהם — ה' כפי שהוא מחיה את הבריאה — נקרא החצר החיצונה.

אבל ק"ש [קריאת שמע] שבה נאמר²³ קבלת עול מלכות שמים ועול מצות²⁴ זהו בחי' חצר הפנימית הפונה קדים שהתורה נקי משל הקדמוני²⁵ קדמונו של עולם^{26,27} כו' ועמ"ש מענין זה ג"כ בד"ה ויקהל משה.

אבל קריאת שמע, שבה מקבלים את עול מלכות שמים ואת עול המצוות, היא בחינת החצר הפנימית "הפונה קדים"; שכן התורה נקראת "משל הקדמוני" — קדמונו של עולם, וכו'. וראו גם את מה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "ויקהל משה".

בקריאת שמע מקבלים את עול מלכות שמים ואחר כך את עול המצוות, והיא החצר הפנימית "הפונה קדים". המילה מזכירה את כינויה של התורה "משל הקדמוני" — ה' שקדם לעולם. לכן קריאת שמע קשורה לתורה, שקדמה לעולם, ולא לחיותו של העולם.

ובזוהר פי נח (דע"ה ב') לפי המק"מ [המקדש מלך] שם משמע דחצר הפנימית הוא עולם הבריאה וחצר החיצונה הוא עולם היצירה.

ובזוהר, פרשת נח (דף ע"ה ע"ב), לפי פירוש מקדש מלך שם, משמע שהחצר הפנימית היא עולם הבריאה, והחצר החיצונה היא עולם היצירה.

פירוש נוסף עולה מהזוהר על פרשת נח, כפי שמסביר פירוש מקדש מלך. לפי פירוש זה החצר הפנימית היא עולם הבריאה, והחצר החיצונה היא עולם היצירה; שניהם למטה מאצילות.

וכן בזהר פ' חיי שרה (דק"ט ע"ב) ע"פ ישכון חצריך משמע דחצר נקי עולם היצירה כמ"ש במק"מ [במקדש מלך] וזהו ענין פסוד"י [פסוקי דזמרה] שהוא תפלת היצירה.²⁸

וכן בזהר, פרשת חיי שרה (דף קכ"ט ע"ב), על הפסוק "ישכון חצריך", משמע שעולם היצירה נקרא "חצר", כפי שכתוב במקדש מלך. וזהו ענינם של פסוקי דזמרה, שהם תפילת היצירה.

גם הזוהר על פרשת חיי שרה מציב את ה"חצרות" בעולם היצירה, עולם המלאכים. הדבר מתאים לפסוקי דזמרה, שבהם יש שבח רב של המלאכים, ושאותם מכנים פרי עץ חיים ומשנת חסידים, המובאים בהערות, "תפילת היצירה".

ולפי' [ולפי זה] ק"ש [קריאת שמע] שנקרא חצר הפנימית היינו עולם הבריאה. ובית זהו תפלת שמו"ע [שמונה עשרה] שהוא בחי' אצילו ת והיינו כי אצ"י הוא בחי' חכמה דכללות העולמות וזהו בחכמה יבנה בית²⁹ כו'.

ולפי זה, קריאת שמע, הנקראת החצר הפנימית, היא עולם הבריאה. וה"בית" הוא תפילת שמונה עשרה, שהיא בחינת אצילות. כלומר, אצילות היא בחינת החכמה של כלל העולמות; וזהו "בחכמה יבנה בית", וכו'.

לפי פירוש זה, קריאת שמע, החצר הפנימית, היא עולם הבריאה, ותפילת שמונה עשרה היא ה"בית" עצמו — אצילות. אצילות היא בחינת החכמה של כלל העולמות, ולכן מתאים לומר "בחכמה יבנה בית": ביתו של המלך נבנה מחכמה.

5 ואף גם לפי זה אינו סותר למשנ"ת [למה שנתבאר] לעיל דחצרות ה' הן בעולם האצילות כי באצילות עצמו יש ג"כ אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אשר הכתר או החכמה נק' אצילות שבאצילות ובינה וז"א ונוק' [ונוקבא] נק' ביי"ע שבאצילות ועמ"ש מזה בד"ה

וגם לפי הסבר זה אין הדבר סותר למה שנתבאר לעיל, ש"חצרות הוי"ו הן בעולם האצילות. שהרי גם באצילות עצמה יש אצילות, בריאה, יצירה ועשיה: כתר או חכמה נקראים אצילות שבאצילות, ובינה, ז"א ונוקבא נקראים בריאה, יצירה ועשיה שבאצילות. ועיינו במה שנכתב על כך במאמר שמתחיל

הפירוש השני, שלפיו החצרות נמצאות בבריאה וביצירה, אינו סותר לפירוש הראשון, שלפיו הן באצילות. גם באצילות עצמה יש את כל ארבעת העולמות: הכתר או החכמה שבה הם "אצילות שבאצילות", ובינה, ז"א ונוקבא שבה הם "בריאה, יצירה ועשיה שבאצילות".

להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ולכן שייך חצרות בבי"ע ממש וגם באצילות כו', ובר"ח [ובראשית חכמה] שער הקדושה פ"ב [פרק ב'] פ"י בכוונת הזהר ס"פ נח הנ"ל ששער החצר הפנימית^{30, 31} הוא אור האצילות שביום השבת הוא נפתח³² כו'

"להבין מה שנאמר בהגדה: 'מצה זו' וכו'. לכן המונח "חצרות" שייך לבריאה, יצירה ועשיה ממש, וגם לאצילות וכו'. ובראשית חכמה, שער הקדושה, פרק ב', מבאר את כוונת הזוהר בסוף פרשת נח שהוזכר לעיל: "שער החצר הפנימית" הוא אור האצילות, הנפתח ביום השבת וכו'.

החצרות קיימות הן בעולמות התחתונים ממש והן בתוך האצילות; לעיון נוסף בנושא זה מובא המאמר על "מצה זו" שבהגדה. לאחר מכן מובא פירושו של ראשית חכמה לזוהר בפרשת נח: שער החצר הפנימית של יחזקאל, הסגור בימות החול ונפתח בשבת, הוא אור האצילות.

ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פכ"ד שבשבת מאיר א"פ [אור פנימי] עצמו של אצילות בבריאה,³³
ועיין מזה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ וארא (בדף כ"ג ע"ב)

ועיינו בפרי עץ חיים, שער השבת, פרק כד, שם נאמר שבשבת מאיר בבריאה האור הפנימי עצמו של האצילות.
ועיינו בעניין זה ברמ"ז, בתחילת פרשת וארא (בדף כ"ג ע"ב):

גם פרי עץ חיים מלמד שבשבת מאיר בבריאה האור הפנימי של האצילות עצמה. הרמ"ז, רבי משה זכות, מסביר זאת ביתר הרחבה בפירושו לזוהר.

שבבריאה יש ב' בחינות א' הוא האור שבעצם יקרא בשם בריאה והב' הוא אור אימא דאצילות המאיר
בה והיינו פנימיות ותוכיות הבריאה שמאיר ביום השבת עכ"ל [עד כאן לשונו]:

שבבריאה יש שתי בחינות: הראשונה היא האור שמצד עצמו נקרא בשם בריאה; והשנייה היא אור אימא שבאצילות,
המאיר בה. זהו הממד הפנימי והעומק שבתוך הבריאה, המאיר ביום השבת. עד כאן לשונו.

הרמ"ז מבחין בין שני אורות שבבריאה: האור שלה עצמה, שהוא הנקרא בריאה במונח המדויק, ואור אימא — בינה — שבאצילות, המאיר בתוכה כגרעין הפנימי. גרעין פנימי זה מאיר בשבת, ולכן שער החצר הפנימית נפתח אז.

קטע 2 • 61-8

חצרות ובית בנפש ובעבודת ה'

6 ב והנה לקרב אל השכל ענין חצר החיצונה וחצר הפנימית ובית המלך והוא ע"ד הנז' [הנוכח] לעיל כי
האותיות נקראו אבנים וצירופיהם נק' חצרות ובתים.

2. כעת, כדי לקרב אל השכל את ענין החצר החיצונה, החצר הפנימית ובית המלך: הדבר דומה למה שהוזכר לעיל,
שהאותיות נקראות "אבנים", והצירופים שלהן נקראים "חצרות" ו"בתים".

סעיף ב מבאר את דימוי החצרות והבית באמצעות נפש האדם. האותיות נקראות "אבנים", והצירופים שלהן — המילים הכנויות מהן —
נקראים "חצרות" ו"בתים", כשם שמבנים נבנים מאבנים.

וידוע שיש אותיות הדבור ואותיות המחשבה, שאותיות הדבור יוצאים מהעלם אל הגילוי לחוץ לזולתו
ונעשה בחי' בפ"ע [בפני עצמו]

ידוע שיש אותיות הדיבור ואותיות המחשבה: אותיות הדיבור יוצאות מן ההעלם אל הגילוי, החוצה אל הזולת,
ונעשות ישות נפרדת;

לאדם יש שני סוגי אותיות: אותיות הדיבור ואותיות המחשבה. הדיבור יוצא ממקורו הנסתר ופונה החוצה אל אדם אחר, ונעשה לדבר נפרד
מן המדבר.

וזהו ענין חצר החיצונה משא"כ אותיות המחשבה שהן בבחי' העלם והמחשבה היא מתאחדת עם הנפש המשכלת תמיד בלי פירוד ע"כ היא הנק' חצר הפנימית.

וזהו עניינה של החצר החיצונה. לעומת זאת, אותיות המחשבה נמצאות במצב של העלם, והמחשבה מאוחדת תמיד עם הנפש המשכלת, בלי להיפרד ממנה; לכן היא נקראת החצר הפנימית.

הדיבור היוצא החוצה ונפרד הוא החצר החיצונה. המחשבה, אף שגם היא עשויה מאותיות, נשארת נסתרת בפנים ומאוחדת תמיד עם הנפש החושבת, ולכן היא החצר הפנימית.

7 ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב³⁴ בענין מחשבה ודיבור שהם בחי' בריאה ויצירה כו' ע"ש.

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "מי מנה עפר יעקב", בענין מחשבה ודיבור, שהם בחינות בריאה ויצירה וכו'; עיינו שם.

הטקסט מפנה למאמר על "מי מנה עפר יעקב", שבו מחשבה ודיבור נקשרים לעולמות הבריאה והיצירה. הדבר תואם את הפירוש השני שהובא לעיל, שלפיו החצר הפנימית והחיצונית הן בריאה ויצירה.

אך בחי' בית המלך שהוא ג"כ מאבנים ואותיות אלא שהמלך דר בו בקביעות משא"כ בחצר.

אבל בחינת בית המלך, שגם הוא עשוי אבנים ואותיות, אלא שהמלך דר בו בקביעות, שלא כמו בחצר:

אם גם המחשבה וגם הדיבור הם רק חצרות, מהו בית המלך? גם הוא בנוי מ"אבנים" ומאותיות; ההבדל הוא שהמלך דר בו בקביעות, שלא כמו בחצר.

הענין כמו עד"מ למטה האותיות הם מעלימים על השכל ואין עצמיות השכל מתגלה מתוך האותיות.

העניין הוא, על דרך משל, שכאן למטה האותיות מסתירות את השכל, ועצם השכל אינו מתגלה מתוך האותיות.

התשובה מתחילה מניסיון יומימי: האותיות מבטאות רעיון, אך גם מסתירות אותו. עצם השכל אינו ניכר מתוך האותיות שמביעות אותו.

8 ולפעמים שאין החכמה מתגלה כלל מתוך האותיות כמו מי שלומד בספר ומבין האותיות ואינו מבין

הפשט ובאמת אפילו אותיות המחשבה אין עצמיות החכמה מתגלה בהן כלל.

ולפעמים החכמה כלל אינה מתגלה מתוך האותיות, כמו אצל מי שלומד מתוך ספר ומבין את האותיות אך אינו מבין את הפשט. ובאמת, אפילו באותיות המחשבה עצמיות החכמה אינן מתגלות כלל.

לפעמים הרעיון כלל אינו עובר דרך האותיות, כמו כשקורא מסוגל לקרוא את מילות הספר אך אינו תופס את פשט הדברים. אפילו אותיות המחשבה, שהן כביכול החצר הפנימית, אינן מגלות את עצם החכמה שהן נושאות.

ולכן בריאה שהיא מחשבה היא בחינת בריאה יש מאין וכמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בפ"י בורא קדושים ישתבח שמך כו'.

לכן בריאה, שהיא בחינת מחשבה, היא בחינת בריאה יש מאין, כפי שמוסבר במאמר הפותח "את שבתותי תשמרו", בפירוש "בורא קדושים ישתבח שמך" וכו'.

מאחר שעצם החכמה נשאר נסתרת אפילו באותיות המחשבה, בריאה, העולם המקביל למחשבה, נוצרת כמ"ש מאין – מציאות חדשה שמקורה האלוקי אינו ניכר. כאן מפנים למאמר על "את שבתותי תשמרו", המבאר את הביטוי "בורא קדושים" שבתפילת שחרית.

ולכן נק' בחי' האותיות למעלה בחינת חצר שאין המלך דר בו משא"כ בחי' בית המלך שהמלך דר בו בקביעות זהו בחי' האותיות שנמשך בהן גילוי עצמיות החכמה עילאה שלא יהיו האותיות מעלימים ומסתירים

לכן בחינת האותיות למעלה נקראת בחינת חצר, שהמלך אינו דר בה; ואילו בחינת בית המלך, שהמלך דר בו בקביעות, היא בחינת האותיות שאליהן נמשכת התגלות עצמיות החכמה העליונה, כך שהאותיות אינן מעלימות ומסתירות

לכן האותיות "למעלה", שמסתירות בתוכן את החכמה, הן כמו חצר שהמלך אינו מתגורר בה. "בית המלך" עשוי מאותיות שאליהן נמשכת ומתגלה עצם החכמה העליונה, כך שהאותיות שוב אינן מסתירות אותה.

(ועמ"ש בענין קי"ס [קריעת ים סוף] בד"ה הנה ים סוף גבי והניף ידו על הנהר³⁵ כו' ועמ"ש ע"פ אם בחקותי תלכו³⁶ בענין אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה כו' ע"ש), וכמ"כ [וכמו כן] עד"ז בעבודת ה' יש בחי' ישכון חצריך ובחי' נשבעה בטוב ביתך³⁷

(ועיינו במה שנכתב בענין קריעת ים סוף במאמר הפותח "הנה ים סוף", על "והניף ידו על הנהר" וכו'; וכן במה שנכתב על הפסוק "אם בחקותי תלכו" בענין אותיות חקיקה ואותיות כתיבה וכו', עיינו שם). וכך גם בעבודת ה' יש בחינה של "ישכון חצריך" ובחינה של "נשבעה בטוב ביתך",

הסוגריים מפנים לדיונים קשורים במקומות אחרים: דיון אחד על קריעת ים סוף, ואחר על ההבדל בין אותיות החקיקה באבן לאותיות הכתובות בדיו. שתי הבחינות מופיעות באותו אופן גם בעבודת האדם את ה', בשני הביטויים מתהילים ס"ה: "ישכון חצריך" ו"נשבעה בטוב ביתך".

דהיינו מי שהוא עוסק בתורה ותפלה ומכוין את לבו לאותיות שבהם לבדם זהו בחי' ישכון חצריך אף שהוא בחי' חצר הפנימית.

כלומר, מי שעוסק בתורה ובתפילה ומכוין את לבו לאותיות שבהן בלבד, זו בחינת "ישכון חצריך", אף שזו בחינת החצר הפנימית.

מי שמתפלל ולומד תורה תוך התמקדות במילים עצמן בלבד, נמצא בבחינת "החצרות". התורה והתפילה הן החצר הפנימית, אך הוא עדיין מקבל מן האותיות בלבד ולא מן המשמעות הטמונה בהן.

אבל מי שמעמיק דעתו ושכלו להבין פירוש המלות שבתפלה עד מקום שידו מגעת וכן בעיון שכלו בעסק התורה זהו בחי' נשבעה בטוב ביתך דאורייתא היכלא עילאה דקוב"ה [דקודשא בריך הוא].

אבל מי שמעמיק את דעתו ואת שכלו כדי להבין את פירוש מילות התפילה, ככל יכולתו, וכן מעמיק בשכלו בלימוד התורה — זו בחינת "נשבעה בטוב ביתך", שהרי התורה היא "היכל העליון של הקב"ה".

מי שמפעיל את שכלו כדי להבין את משמעות מילות התפילה, ככל יכולתו, ולומד תורה בעיון מעמיק, מגיע לבחינת "טוב ביתך". התורה היא היכלו של המלך, ולכן תפיסת משמעותה מכניסה את האדם אל הבית שהמלך דר בו.

וזהו ענין כלתה נפשי לחצרות³⁸ ה' שנק' כלה וארוסה לבד לפי שמקבלת רק מבחי' חצרות שהם האותיות לבד.

וזהו ענין "כלתה נפשי לחצרות ה'": היא נקראת כלה וארוסה בלבד, משום שהיא מקבלת רק מבחינת החצרות, שהן האותיות בלבד.

הפסוק "כלתה נפשי לחצרות" נדרש כאן באמצעות משחק מילים: "כלתה" מזכיר "כלה". נשמה המקבלת רק מן החצרות, כלומר מן האותיות בלבד, דומה לכלה מאורסת שעדיין לא נישאה.

וזהו ענין קדושין (וכנז' וכןזכר) לעיל בפנים) שקדושין ומאמר ענין אחד הוא. ומאמר היינו אותיות התורה כו'

וזהו ענין קידושין (כפי שזכר לעיל בגוף המאמר): שקידושין ומאמר הם ענין אחד. ומאמר פירושו אותיות התורה וכו',

כך מתבאר ענין הקידושין, שזכר גם בגוף המאמר. בהלכה, "מאמר" הוא שמה של צורת קידושין של יבמה לפני הייבום; מכיון שהמילה "מאמר" פירושה גם אמירה, היא מסמלת את אותיות התורה.

שהם בחי' מקיפים כמו טבעת קידושין כו' אבל בחי' עיון התורה שנקלט בנפשו השגת התורה שהיא טפת חכמה עילאה

שהם בחינת האורות המקיפים, כמו טבעת הקידושין וכו'. אבל בחינת העיון בתורה, שבו הבנת התורה — שהיא טיפה מחכמה עילאה — נקלטת בנפשו,

אותיות התורה הן בבחינת מקיפים: הן מקיפות את האדם מבחוץ ואינן נכנסות לתוכו, כמו טבעת הקידושין, שניתנת לכלה מבחוץ. לימוד תורה מתוך עיון שונה מכך: הבנת התורה, שהיא "טיפה" מחכמה עילאה, נקלטת בנפש.

וכן בתפילה להיות נקלט רוממות ה' אל תוך תוכו ופנימיותו בקרב איש ולב עמוק³⁹ זהו נקרא בחי' נשואין שהוא בחי' פנימיות כו':

וכן בתפילה, כשהתרוממות ה' נקלטת בתוכיותו ובפנימיותו, "בקרב איש ולב עמוק" — זה נקרא בחינת נישואין, שהיא בחינת פנימיות וכו'.

כך גם בתפילה: כשהתרוממות ה' נקלטת בעומק לבו של האדם, זוהי בחינת נישואין — קשר שלם ופנימי. הקידושין הם הקשר החיצוני של האותיות, ואילו הנישואין הם הקשר הפנימי של ההבנה.

קטע 3 • 91-11

כל מה שהוא "לי" אינו משתנה

9 ג אך להבין מ"ש וארשתיך לי⁴⁰ הנה יובן בהקדים פי' מ"ש במדרש שוחר טוב פרשה י"ט ע"פ מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי⁴¹ כו'

ג. אולם כדי להבין את מה שנאמר "וארשתיך לי", יש להקדים ולבאר את דברי מדרש שוחר טוב, פרשה י"ט, על הפסוק ["מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי" וכו']:

סעיף ג' עוסק בפסוק "וארשתיך לי" עצמו. הוא פותח במדרש על ציווי ה' לשמואל למשוח את דוד: "מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי", פסוק המסתיים במילים "כי ראיתי בבניו לי מלך".

כל מקום שנאמר לי⁴² אינו זו⁴³ לא בעוה"ז ולא בעוה"ב [בעולם הבא] וכ"ה ג"כ במדרש רבה פ' ויקרא פרשה ב' אינו זו לעולם כו'.

"בכל מקום שנאמר לי", אינו זו — לא בעולם הזה ולא בעולם הבא". וכך נאמר גם במדרש רבה, פרשת ויקרא, פרשה ב': "אינו זו לעולם" וכו'.

המדרש מלמד שבכל מקום שבו נאמר בכתוב "לי", הדבר קבוע ואינו זו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. מדרש ויקרא רבה אומר זאת גם הוא, ומונה בין הדברים שנקראו "לי" את הכהנים, הלויים ועם ישראל, בין היתר.

10 ומבואר במ"א כפי' יתרו בביאור ע"פ זכור את יום השבת,⁴⁴ בענין מאמר שמואל לשאול וגם נצח ישראל⁴⁵ לא ישקר

וכך מוסבר במקום אחר, בפרשת יתרו, בביאור על הפסוק "זכור את יום השבת", בהקשר לדברי שמואל לשאול: "וגם נצח ישראל לא ישקר"

העיקרון קשור להסבר שניתן במקום אחר, על הפסוק "זכור את יום השבת" בפרשת יתרו, לדברי שמואל לשאול לאחר ששאול איבד את המלוכה: "נצח ישראל לא ישקר".

ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, שזהו תשובה על שביקש שאול ממנו שתשוב לו המלוכה.

ולא ישנה את דעתו, כי הוא אינו אדם שישנה את דעתו: זו הייתה התשובה לבקשתו של שאול ממנו להשיב לו את המלוכה.

שמואל הוסיף שהי' אינו אדם שישנה את דעתו. לפי אותו הסבר, דברים אלה היו מענה לתחינתו של שאול שהמלוכה תושב לו.

11 והשיב לו שמואל שמאחר שכבר ניתנה לדוד אי אפשר להעביר המלוכה ממנו כי מלכות בית דוד נלקחה ממקום עליון שהיא מבחי' שמואל השיב לו שמכיוון שהמלוכה כבר ניתנה לדוד, אי אפשר להעביר אותה ממנו; שכן מלכות בית דוד נלקחה ממקום נעלה, מבחינת

לאחר שהמלוכה ניתנה לדוד, אי אפשר היה לקחת אותה ממנו, מפני שמלכות דוד נמשכה ממקור גבוה יותר מזה של שאול.

כי לא אדם הוא להנחם⁴⁶ ולא כמלכות שאול שנלקחה מבחי' אדם כו' מבחי' חכמה ובבחי' אדם שייך ימינא ושמאלא ונמשך ההשפעה לפי מעשה התחתונים וע"כ יש שינויים כו'

"כי לא אדם הוא להינחם", ולא כמלכות שאול, שנלקחה מבחינת אדם וכו', מבחינת חכמה. בבחינת אדם שייכים ימין ושמאל, והשפעה נמשך לפי מעשי התחתונים; לכן יש שינויים וכו'.

מלכות דוד נמשכה מהמדרגה המתוארת כ"לא אדם", ואילו מלכות שאול נמשכה מבחינת אדם, שהיא חכמה. בבחינת אדם יש ימין ושמאל — חסד וגבורה — והשפעה האלוקי משתנה בהתאם למעשי בני האדם; לכן הוא עשוי להשתנות, וכך ניתן היה לקחת משאול את המלוכה.

אבל למעלה מבחי' אדם לית שמאלא בהאי עתיקא^{47,48} לפי שהוא המתנשא מימות עולם⁴⁹ רם ונשא כו' וזהו ענין רמה קרני⁵⁰ ותרם כראים קרני⁵¹ כו'.

אבל למעלה מבחינת אדם, "לית שמאלא בהאי עתיקא", משום שהוא המתנשא מימות עולם, רם ונישא וכו'. וזהו ענין "רמה קרני" ו"תרם כראים קרני" וכו'.

למעלה מבחינת אדם נמצאת עתיקא, "העתיק", שעליה נאמר בזוהר שאין בה צד שמאל, אלא רק ימין; היא האלוקות "המתנשאת מימות עולם", למעלה מכל שינוי. הפסוקים על הקרן הרמה מזכירים את קרן השמן שבה נמשח דוד, ומבטאים מלכות ששורשה למעלה מכל שינוי.

קטע 4 • 121-13

"קדשנו במצוותיך"

12 וזהו פי' וענין המדרש דכ"מ [דכל מקום] שנאמר לי אינו זו לעולם⁵² והיינו לפי שהוא מבחינת דלית שמאלא כו' וע"כ לא אדם הוא להנחם⁵³ ואין שייך שינוי.

וזהו פירושו ותוכנו של המדרש, שבכל מקום שנאמר "לי" אין הדבר זו לעולם. הטעם הוא ש"לי" שייך לבחינה של "לית שמאלא" וכו'; ולכן "לא אדם הוא להנחם", ושינוי אינו שייך בו.

זהו פירוש המדרש, שכל דבר שנקרא "לי" אינו זו ממקומו. "לי" שייך לבחינה שבה "אין שמאל", ולכן ה' "אינו אדם שיתחרט", ושינוי אינו שייך שם.

וא"כ מובן מזה דפי' לי הוא בחי' עתיקא וכן בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך לי פי' לי לעצמי שאינו מושג⁵⁴ ואע"ג [ואף על גב] דפי'

אם כן, מובן מכאן ש"לי" מציין את בחינת עתיקא. וכך גם בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "לי", הוא מפרש "לי" — "לעצמי", כלומר דבר שאינו מושג. ואף על פי שהוא מפרש

מכאן ש"לי" מציין את בחינת עתיקא, ה"עתיק". גם הפרדס, בערך הכינויים שלו, מפרש "לי" כ"לעצמי" — בחינה שאינה מושגת.

דהיינו בבחי' בינה לא תברא דבינה נק' ג"כ עתיקא לפעמים כמ"ש בזהר ס"פ קרח הוא דא עתיקא שהתגלות עתיק הוא בבינה כו'

שמדובר בבחינת בינה, אין בכך סתירה, שכן גם בינה נקראת לפעמים עתיקא, כפי שנאמר בזהר בסוף פרשת קרח: "הוא דא עתיקא", כלומר: "הוא — זה עתיקא"; כי התגלות עתיק היא בבינה וכו'.

הפרדס מציב את "לי" בבינה, אך אין בכך סתירה, מפני שגם בינה נקראת לפעמים עתיקא. בזהר על קרח נדרש הכינוי "הוא" כעתיקא, והתגלות עתיק היא בבינה.

וע' בע"ח [בעץ חיים] שער תיקון נוקבא ספ"ב [סוף פרק ב'] הטעם שנק' בינה הוא⁵⁵ כו'. ועפ"ז [ועל פי זה] יובן ג"כ ענין מ"ש וארשתיך לי⁵⁶ דיהיו הקדושין לי ממש.

ועיין בעץ חיים, שער תיקון נוקבא, סוף פרק ב, בטעם שבינה נקראת "הוא" וכו'. על פי זה יובן גם העניין של "וארשתיך לי": שהקידושין יהיו באמת "לי".

עץ חיים מסביר מדוע בינה נקראת "הוא". לפי זה, "וארשתיך לי" פירושו שהקידושין יהיו באמת "לי" — מבחינת עתיקא.

והענין כי הנה אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו והוא ג"כ לשון אירוסין וקידושין (כמ"ש הרד"א [הרב דוד אבודרהם] גבי ברכת נטילת ידיים) וא"כ מהו שאנו מבקשים קדשנו במצותיך כו' לשון להבא. והלא כבר קדשנו במצותיו.

והעניין הוא, שהרי אנו אומרים: "אשר קידשנו במצוותיו", וגם זה לשון אירוסין וקידושין, כפי שכתב רבי דוד אבודרהם בעניין ברכת נטילת ידיים. אם כן, מה פירוש בקשתנו "קדשנו במצוותיך" וכו', בלשון עתיד? והרי כבר קידשנו במצוותיו.

הברכה על מצווה, "אשר קידשנו במצוותיו", משתמשת בלשון של קידושין, כפי שמציין רבי דוד אבודרהם. אם כך, מדוע אנו מבקשים "קדשנו במצוותיך", כאילו הדבר עדיין לא נעשה?

אך הענין דהנה מבואר במ"א בביאור ע"פ והיה לכם לציצית גבי וזכרתם את כל מצות דהמצות הן נק' מצות המלך⁵⁷ דהיינו שהן בבחי' מל' דאצילות

אלא העניין הוא, כפי שנתבאר במקום אחר בביאור על "והיה לכם לציצית", בעניין "וזכרתם את כל מצוות": המצוות נקראות "מצוות המלך", כלומר, הן בבחינת מלכות דאצילות;

התשובה מתחילה בביאור שנאמר במקום אחר על פרשת ציצית. המצוות נקראות "מצוות המלך" מפני שכפי שהן מגיעות אלינו, הן בבחינת מלכות דאצילות — מלכותו של המלך.

אך שרשן הוא בז"א וע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא דז"א ועוד שממשיכים ג"כ מא"א [מאריך אנפין] בז"א כו' ע"ש.

אך שורשן הוא בז"א, ועל ידי אתערותא דלתתא של האדם ממשיך האדם את המצווה, כך שתהיה "איברין דמלכא" של ז"א. ועוד, הוא ממשיך גם מא"א לז"א וכו'; עיין שם.

שורש המצוות הוא בז"א, ועל ידי יוזמתו של האדם — אתערותא דלתתא — נמשכת הארה, כך שכל מצווה נעשית אחד מ"איברין דמלכא", ז"א. נוסף על כך, באמצעות המצוות ממשיכים גם מא"א, בחינת כתר, אל ז"א.

עוד נתבאר זה במ"א בענין ההפרש שבין זכירה ראשונה שאמר וזכרתם את כל מצות הוי' לזכירה שניה שאמר למען תזכרו^{58, 59} כו' מצותי.

עוד נתבאר הדבר במקום אחר בעניין ההבדל בין הזכירה הראשונה, שבה נאמר "וזכרתם את כל מצוות הוי'", לבין הזכירה השנייה, שבה נאמר "למען תזכרו" וכו' — "מצוותי".

שתי הבחינות הללו מופיעות גם בפרשת ציצית עצמה, שבה נאמר עניין הזכירה פעמיים: תחילה "את כל מצוות הוי'", ואחר כך "למען תזכרו... מצוותי".

דזהו ג"כ ב' בחי' הנ"ל שבמצות אך מ"מ מבואר משם הטעם שנק' בחי' הב' מצותי ממש שלמעלה משם הוי' לפי שהוא המשכת אור א"ס בעצמו בז"א

שהרי גם כאן מדובר בשתי הבחינות במצוות שהוזכרו לעיל. ובכל זאת, מבואר שם מדוע הבחינה השנייה נקראת ממש "מצוותי", שהיא למעלה משם הוי': מפני שהיא המשכת אור אין סוף עצמו בז"א,

הבחינה השנייה, "מצוותי", גבוהה משם הוי'. היא ממשיכה את אור אין סוף עצמו בז"א.

דהיינו שממשיך מבחי' חיה יחידה שלמעלה מהכלים וזהו אני הוי' שאני הוא בחי' הכתר והוא נמשך להיות הוי' והוא בחי' מצותי ממש.

כלומר, ממשיכים מבחינת חיה יחידה, שלמעלה מהכלים. וזהו [פירוש] "אני הוי'": "אני" הוא בחינת כתר, והוא נמשך ונעשה הוי'; וזהו בחינת "מצוותי" ממש.

המשכה זו באה מדרגות הנשמה חיה יחידה, שלמעלה מהכלים. הביטוי "אני הוי'" מבטא זאת: "אני" הוא כתר, שנמשך ונעשה הוי', וזהו בחינת "מצוותי" במלוא מובן המילה.

ועיין מ"ש בביאור ע"פ וידבר⁶⁰ אלקים⁶¹ דעשרת הדברות בענין זה דשרש המצות הוא המשכת א"א ועיינו במה שנכתב בביאור על [הפסוק] "וידבר אלקים" שבעשרת הדיברות, בעניין זה ששורש המצוות הוא המשכת אריך אנפין

הכוונה לביאור על עשרת הדיברות, הפותח ב"וידבר אלקים", שבו מוסבר ששורש המצוות הוא המשכת אריך אנפין.

(ועיין מזה בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב⁶² ועיין מזה באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו ד"ה להבין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים]).

(ועיינו בעניין זה בביאור על [הפסוק] "ראיתי והנה מנורת זהב"; ועיינו בעניין זה באגרת הקודש, בסופה, בפסקה הפותחת "להבין מה שכתוב בפרי עץ חיים").

שתי הפניות נוספות עוסקות באותו עניין: הביאור על חזון מנורת הזהב של זכריה, והפסקה לקראת סוף איגרת הקודש, הפותחת במילים "להבין מה שכתוב בפרי עץ חיים".

ועד"ז י"ל [יש לומר] מה שאנו מבקשים קדשנו במצותיך אע"פ [אף על פי] שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו.

ועל דרך זו אפשר להסביר מדוע אנו מבקשים "קדשנו במצותיך", אף שאנו אומרים "אשר קדשנו במצוותיו", כלומר, שהוא כבר קידש אותנו.

כעת אפשר ליישב את השאלה: כבר התקדשנו, ובכל זאת אנו מבקשים "קדשנו במצוותיך".

כי מה שכבר קדשנו היינו כמו שנמשכו המצות למטה בבחי' מלי' דאצילות המקבלת מז"א. אבל מה שאנו מבקשים קדשנו במצותיך היינו בחי' רמ"ח אברים דמלכא.^{63, 64, 65}

שהרי "אשר קדשנו" מתייחס למצוות שכבר נמשכו למטה, בבחינת מלכות דאצילות, המקבלת מז"א. אבל מה שאנו מבקשים "קדשנו כמצוותיך" הוא בחינת רמ"ח איברי המלך.

הקדושה שכבר זכינו לה היא המצוות כפי שנמשכו למטה, במלכות דאצילות, המקבלת מז"א. מה שאנו מבקשים הוא המדרגה הגבוהה יותר: המצוות עצמן כ"רמ"ח איברי המלך".

13 ועיקר המשכה זו היינו המשכת א"א בז"א וכמו האבר שממשיך החיות מהנפש ממש לתוכו כמו העין ממשיך גילוי כח הראיה כו'

ועיקר ההמשכה הזאת הוא המשכת אריך אנפין בז"א; כמו שאיבר ממשיך לתוכו את החיות מהנפש עצמה, כך העין ממשיכה את גילוי כוח הראייה וכו'.

עיקר ההמשכה הוא כניסת אריך אנפין בז"א. הדבר דומה לאיבר שממשיך לתוכו את חיות הנפש עצמה, כמו שהעין ממשיכה אליה את כוח הראייה.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] שנאמר וארשתיך לי.⁶⁶ היינו ז"א כשיהיה מתעלה בבחי' ומדרגת א"א ממש, לכן נק' לי.

ולעתיד לבוא, שעליו נאמר "וארשתיך לי", ז"א יתעלה לבחינה ולמדרגה של אריך אנפין עצמו; לכן נאמר "לי".

לעתיד לבוא, כאשר יתקיים "וארשתיך לי", ז"א יעלה למדרגתו של אריך אנפין עצמו. לכן נאמר "לי".

והיינו מ"ש במ"א בדי"ה והיה מספר בניי [בני ישראל]⁶⁷ אשר לא ימד ולא יספר⁶⁸ דמספר היינו בחי' המצות שנתנו במספר.

וזהו מה שכתוב במקום אחר, במאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל אשר לא ימד ולא יספר": "מספר" הוא בחינת המצוות שניתנו במספר,

הדברים תואמים למאמר על הפסוק "והיה מספר בני ישראל... אשר לא ימד ולא יספר". שם "מספר" מציין את המצוות שניתנו במספר קבוע.

שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתעלו בבחי' ולתבונתו אין מספר⁶⁹ כו' שהוא ענין התגלות א"א שהוא בחי' אין סוף.

ולעתיד לבוא הן יתעלו לבחינת "ולתבונתו אין מספר" וכו', שהיא גילוי אריך אנפין, בחינת אין סוף.

לעתיד לבוא המצוות יעלו לבחינת "ולתבונתו אין מספר" — גילוי אריך אנפין, שאין לו סוף.

(ועמ"ש מזה ג"כ בביאור ע"פ מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל).⁷⁰ ועי"ז אנו מבקשים קדשנו במצותיך כו',

(ועיין גם במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל"). ועל כך אנו מבקשים: "קדשנו במצוותיך" וכו';

הטקסט מפנה לביאור נוסף על הפסוק "מי מנה עפר יעקב", העוסק באותו עניין של מספר ושל מה שאין לו מספר. את המדרגה העליונה הזאת אנו מבקשים כשאומרים "קדשנו במצוותיך".

וזהו ג"כ בקשת כנס"י [כנסת ישראל] ישקני מנשיקות פיהו⁷¹ ופ"י בזהר תרומה דקמ"ו סע"ב [סוף עמוד ב] מאן ישקני ההוא דסתים כו' ובמה בההוא רתיכא עילאה עיין מק"מ [מקדש מלך] שם.⁷²

וזו גם בקשתה של כנסת ישראל: "ישקני מנשיקות פיהו". בזהר, תרומה, סוף דף קמ"ו ע"ב, מבואר: "מי ישקני? ההוא דסתים" וכו'. "ובמה? בההוא רתיכא עילאה". עיין במקדש מלך שם.

זו גם בקשתה של כנסת ישראל: "ישקני מנשיקות פיהו". הוזהר מסביר שמי שמנשק הוא "ההוא דסתים", הנסתר שלמעלה, ושהדבר נעשה באמצעות "ההוא רתיכא עילאה", שאותה הוא מזהה עם יעקב, ז"א.

קטע 5 • 14-15

אירוסין לעולם

14 ועי"ז נאמר וארשתיך לי.⁷³ ולכן הוא לעולם. כי בקדושין דעכשיו שהם מבחינת אדם העליון שהוא בחי' ז"א אשר שם ישח"ג [יש חו"ג] ימינא ושמאלא ע"כ יש ירידה כו',

ועל כך נאמר: "וארשתיך לי", ולכן נאמר "לעולם". שהרי האירוסין של עכשיו הם מבחינת אדם העליון, בחינת ז"א, שבה יש חסד וגבורה, ימין ושמאל; לכן יש ירידה וכו'.

לכן האירוסין הם "לעולם". האירוסין של ההווה נובעים מ"אדם העליון", ז"א, שבו יש חסד וגבורה, ימין ושמאל, ולכן תיתכן ירידה.

אכן לעי"ל [לעתיד לבוא] שיהיה התעלות ז"א בבחי' עתיקא ממש וזהו לי ועי"ז הוא לעולם כי לית שמאלא⁷⁴ כו'

אבל לעתיד לבוא תהיה העלאת ז"א לבחינת עתיקא ממש, וזהו "לי"; ועל ידי כך יהיה "לעולם", כי "לית שמאלא" וכו'.

לעתיד לבוא יעלה ז"א עד עתיקא ממש, וזהו "לי". מכיוון שבעתיקא "לית שמאלא", הקשר יהיה לעולם.

ולא אדם הוא להנחם⁷⁵ כנ"ל ועמ"ש סד"ה וידעת היום והשבות⁷⁶ מענין זה שכשהיום יש עליות וירידות לפי שהוא מבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

ו"לא אדם הוא להנחם", כנוכר לעיל. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "וידעת היום והשבות" בעניין זה: כיום יש עליות וירידות, משום שהדבר נובע מבחינת ממלא כל עלמין;

הי "לא אדם הוא להנחם". הדברים מפנים לסוף המאמר על "וידעת היום והשבות אל לבבך", שבו נאמר שכיום יש עליות וירידות, משום שהכול נמשך ממלא כל עלמין, האור המתאים את עצמו למידתו של כל עולם.

אבל לעתיד שיהיה גילוי סוכ"ע כו', ועיין בתד"א [בתנא דבי אליהו] ח"א [חלק א'] רפ"ו⁷⁷ ע"פ ואהבת עולם אהבתיך⁷⁸ משמע שגבוה מבחינת אהבה רבה כמשי"ש [כמה שכתוב שם] אהבה רבה אהבתיך לא נאמר

אבל לעתיד יהיה גילוי סוכ"ע כו'. ועיינו בתנא דבי אליהו, חלק א, בראש פרק ו, על הפסוק "ואהבת עולם אהבתיך": משתמע מכך שהיא נעלית מבחינת אהבה רבה, כפי שנאמר שם: "אהבה רבה אהבתיך" לא נאמר,

לעתיד יתגלה סוכ"ע כל עלמין, שלמעלה ממידה ומשינוי. מתנא דבי אליהו על "ואהבת עולם אהבתיך" משתמע שאהבה זו נעלית מ"אהבה רבה", משום שהפסוק לא אמר "אהבה רבה".

אלא אהבת עולם אהבתיך שמא תאמר אהבת הקב"ה שלש שנים⁷⁹ או אהבת עשר שנים או אהבת מאה שנים⁸⁰ לכך נאמר אהבת עולם אהבתיך עכ"ל [עד כאן לשונו],

אלא "אהבת עולם אהבתיך". שמא תאמר: אהבתו של הקב"ה היא לשלוש שנים, או אהבה לעשר שנים, או אהבה למאה שנים — לכך נאמר "אהבת עולם אהבתיך". עד כאן לשונו.

המדרש מסביר: אפשר היה לחשוב שאהבת ה' נמשכת שלוש שנים, עשר שנים או מאה שנים, ולכן הפסוק אומר "אהבת עולם אהבתיך". כאן "עולם" פירושו נצח.

והיינו על דרך המבואר כאן בפ"י וארשתיך לי לעולם שבחינה זו גבוה מאהבה רבה שהיא בז"א⁸¹ ועיין במא"א [במאורי אור] אות⁸²

וזהו על דרך המבואר כאן בפירוש "וארשתיך לי לעולם": בחינה זו נעלית מאהבה רבה, שהיא בז"א. ועיינו במאורי אור, אות

הדבר מתאים לביאור כאן על "וארשתיך לי לעולם": הבחינה הנצחית נעלית מאהבה רבה, שהיא בז"א. לאחר מכן מובאים מקורות שמשמע מהם לכאורה ההפך.

א' סעיף ל"ז ובסעי' [ובספר של בינונים] פרק מ"ג דאהבה רבה גבוה מבחינת אהבת עולם,⁸³ ויש ליישב⁸⁴ דהנה יש ב' בחינת עולם מלי ובינה שהן שורש עוה"ז ועוה"ב [ועולם הבא]

א', סעיף ל"ז, ובספר של בינונים, פרק מ"ג, שאהבה רבה נעלית מבחינת אהבת עולם. ויש ליישב זאת: יש שתי בחינות של עולם — מלכות ובינה — שהן שורש העולם הזה והעולם הבא

מאורי אור ותניא, פרק מ"ג, אומרים שאהבה רבה נעלית מאהבת עולם. התירוץ הוא של"עולם" יש שתי בחינות: מלכות, שורש העולם הזה, ובינה, שורש העולם הבא.

(כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] פ' בראשית ל"ד א' ויגש דר"י [דרבינו יצחק] ע"א ויצא קנ"ח ב' ור"פ וארא ק"ב א' ובפרדס ערך עולם הבא)

(כמו שכתוב בזהר, חלק א, פרשת בראשית, דף ל"ד ע"א; ויגש, דף ר"י ע"א; ויצא, דף קנ"ח ע"ב; ובראש פרשת וארא, דף ק"ב ע"א; ובפרדס, בערך "עולם הבא");

כאן נמנים מקומות בזהר ובפרדס העוסקים בשתי בחינות אלה של "עולם".

ואהבה רבה הוא בז"א כמ"ש במא"א [במאורי אור] שם ובפרדס ערך אהבה וא"כ אהבת עולם שבמלי שהיא עלמא תתאה⁸⁵ היא למטה מאהבה רבה שבתפארת

ואהבה רבה היא בז"א, כפי שכתוב במאורי אור שם ובפרדס, בערך "אהבה". ואם כן, אהבת עולם שבמלכות, שהיא העולם התחתון, נמוכה מאהבה רבה שבתפארת;

אהבה רבה היא בז"א, בתפארת. לכן אהבת עולם של מלכות, "העולם התחתון", נמוכה ממנה; זו האהבה שמאורי אור ותניא מדרגים כנמוכה יותר.

אבל אהבת עולם עלמא עילאה^{86, 87} דבינה היא למעלה מאהבה רבה וגם כי התגלות עתיק הוא בבינה

אבל אהבת עולם של העולם העליון, של בינה, גבוהה מאהבה רבה; וגם מפני שהתגלות עתיק היא בבינה,

אהבת עולם של בינה, "העולם העליון", גבוהה מאהבה רבה, גם מפני שעתיק מתגלה בבינה.

והוא בחינת אהבה בתענוגים⁸⁸ גם יש לומר עוד ע"פ מ"ש בד"ה חכלילי עינים⁸⁹ מיי"ן⁹⁰ בפ"י וענין אהבת עולם שלמטה מבחי' אהבה רבה

וזו בחינת אהבה בתענוגים. אפשר לומר עוד, על פי מה שכתוב במאמר המתחיל "עיניו אדומות מיי"ן", על משמעותה ועניינה של אהבת עולם הנמוכה מבחינת אהבה רבה:

אהבה עליונה זו היא "אהבה בתענוגים". תשובה נוספת עולה מן המאמר על "עיניו אדומות מיי"ן", המסביר מדוע אהבת עולם הנידונה שם נמוכה מאהבה רבה.

דהיינו לפי שנמשכת מבחינת עולם משא"כ פי' לי לעולם לשון נצחיות ועמ"ש ע"פ שובה ישראל עד⁹¹ זהו ענין אהבת עולם שלמעלה מאהבה רבה.

כלומר, מפני שהיא נמשכת מבחינת "עולם"; ואילו משמעות המילה "לעולם" בביטוי "לי לעולם" היא נצחיות. ועיין כמה שכתוב על [הפסוק] "שובה ישראל עד...": זהו עניינה של אהבת עולם הגבוהה מאהבה רבה.

אהבת עולם הנמוכה נמשכת מבחינת "עולם", כלומר ממצייאות נבראת, ואילו "לעולם" בביטוי "לי לעולם" פירושו נצחיות. הטקסט מפנה גם למאמר על "שובה ישראל", שבו אהבת עולם היא האהבה הגבוהה מאהבה רבה.

15 ומה יובן הא דבעינן בקדושין שיאמר לי⁹² דבעינן כדכתיב וארשת'ך לי^{93,94} כו'. ועיין בזהר גדול ח"א

[חלק א'] דט"ו ע"א פי' ג"כ וארשת'ך לי בגין דינקא לימינא כו'

מכאן יובן מדוע בקידושין צריך לומר "לי", משום שצריך שיהיה הדבר כפי שכתוב: "וארשת'ך לי" וכו'. ועיין בזהר הגדול, חלק א, דף ט"ו ע"א, שגם הוא מפרש את "וארשת'ך לי": "משום שהיא יונקת מן הימין" וכו'.

הדבר מסביר דין בקידושין: החתן צריך לומר "לי", כמו בנוסח "הרי את מקודשת לי", משום שהקידושין למטה הם בדוגמת "וארשת'ך לי". הוזהר מסביר גם את הפסוק: הכלה "יונקת מן הימין", כלומר ממידת החסד.

ושרש הענין היינו שתקבל מבחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא וזהו טוב לחסות בהי⁹⁵ מבטוח באדם⁹⁶ כמ"ש במ"א⁹⁷ דר"ל [דרוזה לומר] מבחינת אדם העליון כו'

שורש העניין הוא שהיא תקבל מבחינת "לית שמאלא בהאי עתיקא" — אין שמאל בעתיק זה. וזהו "טוב לחסות בהי מבטוח באדם", וכפי שמבואר במקום אחר, הכוונה היא שלא לבטוח בבחינת אדם העליון וכו'.

שורש העניין הוא שהכלה תקבל מעתיק, שבו "אין שמאל". זהו פירוש "טוב לחסות בהי מבטוח באדם": עדיף להישען על המדרגה שמעל אדם העליון, ז"א, שבה שייכים ימין ושמאל, ולכן גם שינוי.

(ועיין עוד ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' תצא דרע"ז ע"א ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ועמ"ש בפ' תצא ע"פ כי ההרים ימושו כו' וברית שלומי לא תמוט⁹⁸ כו') והנה בחי' זו נמשך ע"י לבי ובשרי ירננו אל⁹⁹ כו'

(ועיין עוד ברעיא מהימנא, פרשת כי תצא, דף רע"ז ע"א, וברמ"ז שם; וכן כמה שנכתב בפרשת כי תצא על הפסוק "כי ההרים ימושו" וכו', "וברית שלומי לא תמוט" וכו'). והנה מדרגה זו נמשכת באמצעות "לבי ובשרי ירננו אלי" וכו',

ההערה מביאה את דברי רעיא מהימנא ואת הרמ"ז, וכן מאמר על הפסוק בישעיהו "כי ההרים ימושו... וברית שלומי לא תמוט" — ברית שאינה מתערערת. קשר נעלה זה נמשך באמצעות "לבי ובשרי ירננו אלי", המשך הפסוק שבו נפתח המאמר.

שהוא בחיי הכלות אל מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מעלה מבחי' חצרות ה' שעיי' נמשך וארשתיך לי כו' וזהו ענין במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים¹⁰⁰ כו' וזהו ענין ורב טוב לבית ישראל.¹⁰¹

שהיא בחינת כלות אל מהותו ועצמותו יתברך, הנעלית הרבה מאוד מבחינת "חצרות ה'". באמצעותה נמשך "וארשתיך ליי" וכו'. וזהו ענין "כמקום שבעלי תשובה עומדים" וכו', וזהו ענין "רב טוב לבית ישראל".

זוהי בחינת כלות — כמיתה הנשמה עד כלות אל עצמותו ומהותו של הקב"ה — והיא נעלית הרבה מעבר ל"חצרות". באמצעותה נמשך הקשר של "וארשתיך ליי"; זו מדרגת בעלי התשובה, העומדים במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו, והיא גם ענין "רב טוב לבית ישראל".

וגם פי' וארשתיך לי לעולם שיהיה הגילוי למטה ממש ולא יהי' [יהיה] העולם מסתיר והיינו לפי שיהי' [שיהיה] הגילוי מבחי' המגביהי לשבת¹⁰² ע"כ הוא המשפילי כו' שיהי' [שיהיה] הגילוי לעולם ממש למטה.

וכן פירוש "וארשתיך לי לעולם" הוא שהגילוי יהיה למטה ממש, והעולם לא יסתיר עליו. הדבר נובע מכך שהגילוי יהיה מבחינת "המגביהי לשבת", ולכן הוא "המשפילי" וכו', כך שהגילוי יהיה ממש בעולם, למטה.

"לעולם" פירושו גם "אל העולם": הגילוי יגיע אל העולם התחתון עצמו, והעולם שוב לא יסתיר עליו. מכיון שהגילוי בא מהקב"ה כפי שהוא "המגביהי לשבת", מעל העולם, הוא יכול גם "להשפיל" את עצמו ולהתגלות בתוך העולם.

וזהו ענין אהבת עולם אהבתנו כו' חמלה גדולה ויתרה כו' היינו בחינת וארשתיך לי ממש לעולם:

וזהו ענין "אהבת עולם אהבתנו" וכו', "חמלה גדולה ויתרה" וכו': בחינת "וארשתיך ליי" ממש לעולם.

זוהי הברכה שלפני קריאת שמע של שחרית: "אהבת עולם אהבתנו... חמלה גדולה ויתרה". היא מבטאת את הקשר הנצחי ממש, "וארשתיך לי לעולם".

קטע 6 • 169

י"י כחכמה עילאה

16 ד והרמ"ז [והרב משה זכות] פ' תרומה (דקל"ד ע"ב) ע"פ ויקחו לי תרומה¹⁰³ פי' לי היינו חכמה עילאה שהוא

נשמת כל העולמות כו'

4. והרמ"ז, על פרשת תרומה (דף קל"ד ע"ב), מפרש על הפסוק "ויקחו לי תרומה", ש"לי" פירושו חכמה עילאה, שהיא נשמת כל העולמות וכו';

סעיף ד מוסיף את פירושו של הרמ"ז למילה "לי" בפסוק "ויקחו לי תרומה": "לי" היא חכמה עילאה, נשמת כל העולמות.

ולכן כל מקום שנאמר לי קיים לעולם כו' והוא שם ע"ב [שם ע"ב] שעיקרו¹⁰⁴ די יודיין גימטריא לי, ועמ"ש מענין די יודיין אלו בביאור ע"פ ומספר את רובע ישראל.¹⁰⁵

ולכן כל מקום שנאמר בו "לי" מתקיים לעולם וכו'; וזהו שם ע"ב, שעיקרו ארבע יודיין, בגימטריה "לי". ועיינו במה שנכתב בעניין ארבע היודיין הללו בביאור על הפסוק "ומספר את רובע ישראל".

לכן כל מה שהוא "לי" מתקיים לעולם. חכמה היא גם שם ע"ב, שם הוי' במילוי יודיין, שעיקרו ארבע יודיין; ארבע פעמים עשר הן ארבעים, הגימטריה של "לי" — למ"ד, שלושים, וי"ד, עשר.

ויש לפרש לפי זה [לפי זה] ענין וארשתיך לי¹⁰⁶ ע"ד מ"ש האריז"ל [האריז' זכרוננו לברכה] בפ"י הפסוק¹⁰⁷ ביום ההוא¹⁰⁸ יהיה שלעתיד יהיו זי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהם ו"ה במדרגת או"א [אבא ואימא] ממש הנק' י"ה וזהו בחי' יהיה נמצא כנס"י [כנסת ישראל] שהיא בחינת ה' תתאה.

ולפי זה אפשר לפרש את ענין "וארשתיך לי" על דרך דברי האריז"ל בפירוש הפסוק "ביום ההוא יהיה": לעתיד יהיו ז"א ונוקבא, שהם ו"ה, במדרגת אבא ואמא ממש, הנקראים י"ה; וזוהי בחינת "יהיה". נמצא שכנסת ישראל, שהיא בחינת ה' תתאה,

האריז"ל מפרש את הפסוק "ביום ההוא יהיה הוי' אחד": לעתיד יעלו ז"א ונוקבא, אותיות ו"ה שבשם, למדרגת אבא ואמא, אותיות י"ה. "יהיה" כתוב יו"ד-ה"א-יו"ד-ה"א: הזוג התחתון יהיה כמו הזוג העליון.

תקבל מבחי' יו"ד שהוא חכמה עילאה ממש (ועמ"ש בפ' חיי שרה סד"ה יגלה לן טעמיה).

תקבל מבחינת יו"ד, שהיא חכמה עילאה ממש (ועיינו במה שנכתב בפרשת חיי שרה, בסוף המאמר המתחיל "יגלה לן טעמיה").

כנסת ישראל, הה"א התתאה, תקבל מן היו"ד, שהיא חכמה עילאה ממש. גם זו משמעות האירוסין "לי", שכן "לי" היא חכמה.

והיינו כי פי' כנס"י [כנסת ישראל] היינו שמקבלת מישראל דלעילא וישראל היינו לי ראש אך יש בחי' ישראל זוטא וישראל סבא וכמ"ש סד"ה ואלה שמות בניי [בני ישראל] דישראל זוטא

והיינו שפירוש "כנסת ישראל" הוא שהיא מקבלת מישראל דלעילא, וישראל פירושו "לי ראש". אך יש בחינת ישראל זוטא וישראל סבא, וכמו שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ואלה שמות בני ישראל", שישראל זוטא

כנסת ישראל מקבלת מ"ישראל דלעילא", ואותיות "ישראל" הן "לי ראש". אך יש שתי בחינות: ישראל זוטא, "ישראל הקטן", וישראל סבא, "ישראל הזקן".

היינו המשכת ח"ע [חכמה עילאה] שנמשך ומתפשט בהמדות אך לעתיד יהיה גילוי עצמיות חכמה עילאה
עדן העליון כו'

הוא המשכת חכמה עילאה, הנמשכת ומתפשטת במדות; אבל לעתיד תהיה התגלות עצמות חכמה עילאה, עדן
העליון וכו';

ישראל זוטא הוא חכמה כפי שהיא מתפשטת במדות. לעתיד תתגלה עצמות חכמה עילאה, "עדן העליון".

ישראל סבא לי ראש ממש ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני¹⁰⁹ ה' אלקיכם דפרשה ציצית ועמ"ש [ועיין מה
שכתוב שם] מענין מ"ש בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה¹¹⁰ שבחינת תורת ה' הוא תורה שלמעלה שיתגלה
לע"ל [לעתיד לבוא]

ישראל סבא הוא "לי ראש" ממש. ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "אני ה' אלקיכם" שבפרשת ציצית;
ועיינו שם בענין "ובתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה": בחינת "תורת ה'" היא התורה שלמעלה, שתתגלה לעתיד,

זו בחינת ישראל סבא, "לי ראש" במלוא מובן המילה. הדברים מפנים לביאור על "אני ה' אלקיכם" שבפרשת ציצית, שבו "תורת ה'"
שבתהלים א' מתפרשת כתורה העליונה שתתגלה לעתיד.

והיינו ע"י עסק התורה שלפנינו שהיא כלי לגילוי זה וכן עד"ז במצות שיש ב' בחי' חסד כו' ע"ש וזהו
ענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך.

וזהו באמצעות לימוד התורה שלפנינו, שהוא כלי לגילוי זה; וכך גם במצוות יש שתי בחינות של חסד וכו', עיינו
שם. וזהו ענין "קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך".

התורה העליונה מתגלה באמצעות לימוד התורה שלנו בהווה, המשמש כלי לגילוי, וגם במצוות יש שתי בחינות. לכן אנו מתפללים:
"קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך".

בתורתך היא תורת ה' שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] ע"י עסק התורה עכשיו ועז"נ [ועל זה נאמר] וארשתיך לי
כו' וידעת את ה'¹¹¹ ה':¹¹²

"בתורתך": זוהי "תורת הוי", שתתגלה לעתיד לבוא באמצעות לימוד התורה עכשיו. ועל כך נאמר: "וארשתיך ליי"
וכו', "וידעת את הוי".

"תורתך" היא תורת הוי, שלימוד התורה שלנו עכשיו יביא לגילוי בעתיד. על כך אומר הפסוק: "וארשתיך לי... וידעת את הוי" —
האירוסין מובילים לידיעת ה'.

בעבודה

בתפילה ובלימוד תורה, אל תסתפקו במילים בלבד, ב"חצרות": העמיקו במחשבה כדי להבין ככל האפשר את משמעות התפילות, והתבוננו בתורה, כך שחכמתה וגדולתו של ה' ייקלטו בפנימיות הנפש, ב"בית" וב"נישואין". מעבר לכך, הכיסופים של "לכי ובשרי ירננו" אל ה' עצמו, מדרגת בעלי תשובה, ממשיכים את האירוסין הנצחיים "ליי".

שאלות לשיחה

1. מדוע גם הדיבור וגם המחשבה הם רק "חצרות", ומה הופך את האותיות ל"בית" המלך?
2. כיצד מבחין המאמר בין אירוסין לנישואין בתפילה ובלימוד התורה של האדם?
3. מדוע כל מה שה' קורא לו "ליי" אינו משתנה, וכיצד ממחישים זאת סיפורם של שאול ודוד?
4. אם הברכה אומרת שה' "קידשנו במצוותיו", מדוע אנו עדיין מתפללים "קדשנו במצוותיך"?
5. כיצד מיישב המאמר בין תנא דבי אליהו לתנאי בשאלה אם אהבת עולם גבוהה מאהבה רבה או נמוכה ממנה?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 וארשתך לי

"וארשתך לי לעולם; וארשתך לי בצדק ובמשפט, בחסד וברחמים." הנביא מתאר את הקשר הנצחי של ה' עם ישראל כקשר של אירוסין, ובהמשך המאמר מסביר מדוע אירוסין "לי" נמשכים "לעולם".

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וְאַרְשִׁתִּי לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּי לִי בְצַדִּיק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:
And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

2 כלתה נפשי ללחצרות ה'

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי'; לבי ובשרי ירגנו אל אל חיי". כמיהתו של בעל המזמור לחצרות ה' היא נקודת המוצא של הדיון כולו.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד ג'

נִכְסְפָה וְגַם כִּלְתָּה נַפְשִׁי לַחֲצֹרֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְגְּנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

3 ובתי בראי אינו אקרון חצרות ה'

בביאור הפסוק הזה בפרשת ויחי, אומר הזוהר ש"היכלות הפנימיים" ו"היכלות החיצוניים" נקראים "חצרות הוי'", משום שהם עומדים באהבה ובכמיהה כלפי נוקבא. הפרדס מצטט את החלק העוסק בהיכלות החיצוניים.

Zohar, Vayechi 77:800-79:811 ספר הזוהר, ויחי ע"ז:ת"ת-ע"ט:תתי"א
Similarly in the verse, "The L-rd bless thee out of Zion, and see thou the good of Jerusalem, all the days of thy life" (Ps. 127, 5), Zion is mentioned because from it issue blessings to water the garden, and then Jerusalem is mentioned to show that all blessings issue from male and female together. Similarly it is written: "The L-rd bless thee and keep thee" (Num. 6, 24) - "bless" from the male, and "keep" from the female.' R. Judah opened with the verse: AND WHEN JACOB ... MADE AN END

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

4 כי כמו שהחצר בית שער לבית כן הזית הם בית שער לג' ספירות העליונות

בביאור "חצרות הוי'", הפרדס מצטט את הזוהר (ויחי 248b) ומסביר ש"היכלות החיצוניים" הם שבעת ימי הבניין, שבע הספירות התחתונות.

כשם שחצר היא מבוא לבית נסתר ופרטי, כך הם מבוא לשלוש הספירות העליונות, הנסתרות מכול.

Pardes Rimmonim 23:8:91 פרדס רמונים כ"ג:ח:צ"א

חצרות ה' פ"י בזהר פ' ויחי (דף רמ"ח ע"ב) כי בתי בראי שהם ז' ימי הבניין נקראים חצרות ה'. והטעם כי כמו שהחצר בית שער לבית והבית נעלם מן החצר וצנוע, כן ה' ימי הבניין נגלים והם בית שער לג' ספירות עליונות שהם נעלמות מהכל:

Pardes Rimmonim (Public Domain)

פסוקה 3

5 "המלך הושיט לאסתר את שרביט הזהב, ואסתר קמה ועמדה לפני המלך." פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור שאליה מתייחסים כאן, המבחין בין החצר שבה עמדה אסתר תחילה לבין בית המלך.

Esther 8:4 אסתר ח:ד

וַיּוֹשִׁיט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שֵׁרְבִיט הַזֶּהָב וַתִּקַּם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

Then the king held out to Esther the golden sceptre. So Esther arose, and stood before the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 ועמשי"ל ע"פ ויושט המלך לאסתר

שם אפילו החצר הפנימית נחשבת "מדבר" בהשוואה לבית המלך, משום שהמלך אינו מתגורר דרך קבע בחצר. בחצר יכולה אסתר רק "לגעת בראש השרביט"; רק לאחר מכן, כשהמלך היה בבית, היא בכתה והתחננה למען עמה.

הערת קה"ת

תו"א צד, ג.

7 כמ"ש בע"ח הובא בסש"ב פל"ה

קובץ פירושים לתניא. ההערה מפנה את הקורא לדברים על פרק ל"ה, הפרק שבו התניא מצטט את דברי עץ חיים.

הערת קה"ת

ראה בליקוט פ"י שם.

8 שאור א"ס ב"ה אינו מתייחד אפילו בעולם האצילות אלא ע"י התלבשותו תחלה בספירת חכמה

בהגהה לפרק ל"ה, התניא מצטט את עץ חיים, שלפיו אור אין סוף אינו מתייחד אפילו בעולם אצילות אלא לאחר שהוא מתלבש תחילה בספירת חכמה. ההסבר הוא שאין סוף הוא האחד האמיתי, לבדו ואין עוד מלבדו, וזו בחינת חכמה.

Tanya, Likkutei Amarim 35:7 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ה:ז

הגהה וכאשר שמעתי ממורי עליו השלום, פירוש וטעם למה שכתוב בעץ חיים, שאור-אין-סוף ברוך-הוא אינו מתייחד אפילו בעולם האצילות אלא על ידי התלבשותו תחלה בספירת חכמה, והיגיו משום שאין-סוף ברוך-הוא, הוא אחד האמת, שהוא לבדו הוא ואין זולתו, וזו היא מדרגת החכמה וכו':

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
תהלים סה, ה.

14 ישכון חצריך

בפרשת חיי שרה מפרש הזוהר את "ישכון חצריך" כמקומות ולדוגות "בחורץ", בין הישויות הקדושות שלמעלה העומדות ומשרתות. מקדש מלך מזהה חצרות אלה עם יצירה.

Zohar, Chayei Sara 16:121-17:127 ספר הזוהר, חיי שרה ט"ז:קכ"א-י"ז:קכ"ז

Happy are the penitent who in the space of one day, one hour, nay, one second, can draw near to the Holy One, as near as even the truly righteous in the space of many years. Abraham did not reach that high grade until he was old, as already said. So, too, David, of whom it is written, "and King David was old, he came into days" (I Kings 1, 1). But the penitent immediately finds entrance, and is brought close to ... the Holy One, blessed be He.' R. Jose

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

15 ישכון חצריך נתבאר דחצריך הם ציון וירושלים

בלך לך מפרש הזוהר את הפסוק כסדר עולה: תחילה "חצריך", אחר כך "ביתך", ולבסוף "היכלך", כשכל שלב פנימי מקודמו. הוא קושר את "חצריך" ל"יכל הנשאר בציון והנותר בירושלים", ואומר ש"חצריך" הם בוודאי שניים.

Zohar, Lech Lecha 35:415-429 ספר הזוהר, לך לך ל"ה:תט"ו-תכ"ט

16 ציון וירושלים

בוויחי עוסק הזוהר בשער הצדק, שבו נמצאות "ציון וירושלים", וביכל הנשאר בציון והנותר בירושלים". המאמר מצטט זאת, בעקבות מקדש מלך, כדי לפרש את ציון וירושלים כיסוד ומלכות.

Zohar, Vayechi 21:171-23:182 ספר הזוהר, ויחי כ"א:קע"א-כ"ג:קפ"ב
R. Judah said: 'For seven days the soul goes to and fro from his house to his grave, and from his grave to his house, mourning for the body, as it is written: "His flesh shall suffer pain for him, and his soul shall mourn for it" (Job 14, 22), and it grieves to behold the sadness in the house. We have learnt that after seven days the body begins to decay, and the soul goes in to its place. It enters the cave of Machpelah, ... where it is allowed

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

17 חצר הפנימית הפונה

"שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה, וביום השבת ייפתח". המאמר משתמש ב"חצר הפנימית הפונה קדים" שביחזקאל ככינוי ליסוד דו"א, ובהמשך גם לקריאת שמע.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א

כַּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל מו, א.

9 נקי היכלא עילאה דקב"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
זח"ב (ר, א).

10 היכלא עילאה דקב"ה

בוויקהל אומר הזוהר שמי שעוסק בתורה כאילו עוסק בהיכלו של הקדוש ברוך הוא, שכן "היכלו העליון של הקדוש ברוך הוא הוא התורה". המאמר מביא זאת כדי להראות שהתורה, שמקורה בחכמה, היא משכנו הקבוע של המלך.

Zohar, Vayakhel 7:98-10:107 ספר הזוהר, ויקהל ז':צ"ח-י":קי"ז

And he who labours in the Torah labours in the Palace of the Holy One, blessed be He, inasmuch as the supernal Temple of the Holy One is the Torah itself. And whenever a man labours in the Torah, there the Holy One, blessed be He, stands and listens to his voice, as it is written: "And the L-rd hearkened, and heard, and a book of remembrance was written before him, for them that feared the L-rd, and that thought upon his name" (Malachi 3, 16); and that man es- ... capes

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

11 ואו"א הם תרין רעין

הזוהר מכנה את הבחינה העליונה שהיא "באחדות ובשמחה ואינה נפרדת לעולם" בשם "רעים", כלומר חברים, וממחיש זאת באמצעות עדן והנהר היוצא ממנו, שאינם נפרדים לעולם. המאמר מחיל זאת על אבא ואמא.

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

הערת קה"ת
ראה זח"ג ד, א. אוה"ת נצבים ע' ארכב.

12 חצר הפנימית

בפרשת נח דורש הזוהר את הפסוק ביחזקאל "שער החצר הפנימית הפונה קדים", שהיה סגור בששת ימי המעשה ונפתח בשבת. לפי פירושו של מקדש מלך, החצר הפנימית שם היא בריאה והחצר החיצונה היא יצירה.

Zohar, Noach 43:361-44:373 ספר הזוהר, נח מ"ג:שס"א-מ"ד:שע"ג

R. Simeon began his discourse with the verse: Thus saith the L-rd G-d: The gate of the inner court that looketh towards the east shall be shut the six working days; but on the Sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened (Ezek. 46, 1). He said: 'If this verse is attentively considered, it is found to contain an allusion with which we are familiar. The reason why the gate is to be ... shut on the six working days is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

13 ישכון חצריך

"אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך; נשבעה בטוב ביתך, קדוש היכלך". הפסוק מתקדם מחצרות לבית ולהיכל, שלבי הקרבה הנדונים כאן.

Psalms 65:5 תהילים ס"ה:ה'

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצָרֶיךָ נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הִיכָלְךָ:

Happy is the man whom Thou choosest, and bringest near, that he may dwell in Thy courts; may we be satisfied with the !goodness of Thy house, the holy place of Thy temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ברכות פ"א, מ"ב.

24 קבלת עול מלכות שמים ועול מצות

המשנה מסבירה שהפרשה הראשונה של קריאת שמע קודמת ל"והיה אם שמוע", כדי שיקבל עליו תחילה עול מלכות שמים ואחר כך עול מצוות. הטקסט משתמש בכך כדי לתאר את קריאת שמע כהיכל הפנימי.

Mishnah Berakhot 2:2 משנה ברכות ב:ב

אלו הן בין הפְּרָקִים, בין בְּרָכָה ראשונה לשנייה, בין שְׁנִיָּה לְשִׁמְעָה, ובין שְׁמַע לְהִיָּה אִם שְׁמַע, בין וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוִיָּאמֶר, בין וִיָּאמֶר לְאָמֶת וְיִצְיִיב. רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר, בֵּין וִיָּאמֶר לְאָמֶת וְיִצְיִיב לֹא יִפְסֹק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה, לָמָּה קִדְּמָה שְׁמַע לְהִיָּה אִם שְׁמַע, אֲלֹא כִּדִּי שְׁיִקְבֹּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחַלֶּה, וְאַחֵר כִּךְ יִקְבֹּל עָלָיו עַל מַצְוֹת. וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוִיָּאמֶר, שְׁוֹהֶיָּה אִם שְׁמַע נִוְהַג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וִיָּאמֶר אֵינִי נִוְהַג אֲלֹא בַּיּוֹם:

These are the breaks between the sections: between the first blessing and the second, between the second and "Shema," between "Shema" and "And it shall come to pass if you listen" between "And it shall come to pass if you listen" and "And the L-rd said" and between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" (true and firm). Rabbi Judah says: between "And the L-rd said" and "Emet veYatziv" one should not interrupt. Rabbi Joshua ben Korhah said: Why was the section ... of "Shema" placed before that of "And it

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

25 שהתו' נקי משל הקדמוני

ההערה מפנה לאור התורה על וזאת נוסף בתורה כמשל הקדמוני.

הערת קה"ת

ראה רש"י שמואל א-כד, יד. משפטים כא, יג. אוה"ת וזאת עי קנב.

26 משל הקדמוני קדמונו של עולם

על דברי דוד "כמשל הקדמוני" מסביר רש"י שמשלו של מי שקדם לעולם, הוא התורה, משל הקדוש ברוך הוא. הטקסט קושר בין "קדמוני" ל"קדים", כלומר מזרח.

Rashi on I Samuel 24:14 רש"י על שמואל א כ"ד:י"ד

כאשר יאמר משל הקדמוני. משל קדמונו של עולם, התורה, שהיא משלו של הקב"ה: מרשעים יצא רשע. הקב"ה מזמן לרשע, שנופל ביד רשע כיוצא בו, והיכן אמרה תורה (שמות כא יג): והאלקים אנה לידו כדאיתא במסכת מכות (י ב):

As the ancient proverb says. The proverb of the Ancient One of the world [referring to] the Torah, which is the proverb of the Holy One, Blessed is He. From the wicked comes wickedness. The Holy One, Blessed is He, destines the wicked to fall into the hand of the wicked like himself. And where did the Torah say this, "And G-d destined it into his hand," as it is stated in Maseches Makos

On Your Way (Public Domain) • The Metsudah Tanach series, Lakewood, N.J (CC-BY)

18 בעל המזמור משתוקק ל"חצרות הוי"ו" בלשון רבים. המאמר מפרש את לשון הרבים כשתי החצרות, החיצונית והפנימית.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כִּלְתָּהּ נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 כי תשמע בקול כו' לעשות הישר

"והיה אם שמוע תשמע בקול הוי' אלקיך לשמור את כל מצוותיו... לעשות הישר בעיני הוי' אלקיך". הפסוק פותח מאמר נוסף, והוא מצוטט כאן בהקשר לפירוש שתי החצרות כפסוקי דומרה וקריאת שמע.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הִשָּׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 הללו את ה' מן השמים כו' כל מלאכיו

"הללויה!" הללו את הוי' מן השמים, הללוהו במרומים. הללוהו, כל מלאכיו; הללוהו, כל צבאותיו." מזמור זה מפסוקי דומרה משבח את ה' באמצעות השמים והמלאכים שהוא מחיה.

Psalms 148:1-2 תהילים קמ"ח:א-ב

הַלְלוּ־יָקָה הַלְלוּ אֶת־Havayah מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָל־צָבָאָו:

Hallelujah. Praise ye the L-RD from the heavens; Praise Him in the heights. Praise ye Him, all His angels; Praise ye Him, all His hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 הללו את ה' . כל מלאכיו

המילים כאן מצטטות את Psalms 148:1. הקטע מופיע למטה.

Psalms 148:1 תהילים קמ"ח:א

הַלְלוּ־יָקָה הַלְלוּ אֶת־Havayah מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְרוֹמִים:

Hallelujah. Praise ye the L-RD from the heavens; Praise Him in the heights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, א-ב.

22 הללוהו ברקיע עזו

"הללויה!" הללו אלקים בקודשו, הללוהו ברקיע עזו." מזמור נוסף מפסוקי דומרה, המשבח את ה' כפי שהוא מתגלה בשמים שברא.

Psalms 150:1 תהילים ק"נ:א

הַלְלוּ־יָקָה הַלְלוּ־אֵל בְּקֹדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בְּרָקִיעַ עֻזּוֹ:

Hallelujah. Praise G-d in His sanctuary; Praise Him in the firmament of His power

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 ק"ש שבה נאמר קבעומ"ש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

31 שער החצר הפנימית

הוזהר בסוף פרשת נח דורש את הפסוק ביחזקאל על השער הסגור בששת ימי המעשה והנפתח בשבת. ראשית חכמה, המצוטט כאן, מסכם את כוונתו.

Zohar, Noach 43:361-44:373 ספר הוזהר, נח מ"ג:שס"א-מ"ד:שע"ג
R. Simeon began his discourse with the verse: Thus saith the L-rd G-d: The gate of the inner court that looketh towards the east shall be shut the six working days; but on the Sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened (Ezek. 46, 1). He said: 'If this verse is attentively considered, it is found to contain an allusion with which we are familiar. The reason why the gate is to be ... shut on the six working days is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 שער החצר הפנימית הוא אור האצילות שביום השבת הוא נפתח

ראשית חכמה מסכם את דברי הוזהר על פרשת נח: שער החצר הפנימית הוא אור האצילות. הוא סגור בששת ימי המעשה, שבהם העולם מתנהל באמצעות מטטרון, ובשבת הוא נפתח, ולששת ימי המעשה אין שליטה כלל.

Reshit Chokhmah, Gate of Holiness 2:19 ראשית חכמה, שער הקדושה ב'י"ט

וכן ביארו בוזהר (פ' נח דף עה ע"ב) בענין שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת וגו' (יחזקאל מו, א). וקצור כוונתו הוא ששער החצר הפנימית הוא אור האצילות, והוא סגור בששת ימי המעשה שהוא ההנהגה על ידי מטטרון, וביום השבת הוא נפתח ואין ששת ימי המעשה שולטין כלל.

Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC)

33 שבשבת מאיר א"פ עצמו של אצילות בבריאה

פרי עץ חיים מסביר שבימות החול כל עולם מקבל רק את ההיבט החיצוני של העולם שמעליו, ואילו בשבת אור האצילות הפנימי עצמו מאיר בבריאה, האור הפנימי של בריאה מאיר ביצירה, וזה של יצירה מאיר בעשיה.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 24:6 פרי עץ חיים, שער השבת כ"ד:ו'

ונתחיל מן ויהי נועם, הנה תכין, כי הלא ד' עולמות הם אבי"ע, וכבר ידעת כי אהי"ה במילוי יודין, הוא עולם אצילות בפנימותו, וריבועו במילוי יודין העולה תקמ"ד, הוא נקרא אחוריים של האצילות. ובבריאה, הפנים שלו, הוא זה הרבוע הנ"ל, שהוא אחור האצילות העולה תקמ"ד, והאחוריים של הבריאה הוא ס"ג ברבוע העולה קס"ו. וביצירה, אחוריים דס"ג שהוא רבוע העולה קס"ו, הוא פנימית דיצירה, וחיצונותו הוא שם מ"ה באלפין. ובעשיה, אחוריים דשם מ"ה הנ"ל, וריבועו העולה ק"ל, הוא פנימית העשיה. וחיצונותו, הוא שם ב"ן דההין, וכל זה הוא בימי החול. אבל בשבת, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסקה 7

34 מי מנה עפר יעקב

"מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל?" דברי בלעם פותחים מאמר, שהטקסט מצטט כדי להצביע על הקשר בין מחשבה ודיבור לבין עולמות

27 משל הקדמוני קדמונו של עולם

גם שם אומר רש"י ש"משל הקדמוני" הוא התורה, משל הקדוש ברוך הוא, שהוא "קדמונו של עולם".

Rashi on Exodus 21:16 רש"י על שמות כ"א:ט"ז

וגנב איש ומכרו. למה נאמר? לפי שנאמר כי ימצא איש גונב נפש מאחיו (דברים כ"ד), אין לי אלא איש שגנב נפש, אשה או טמטום או אנדרוניוס שגנבו מנין? ת"ל וגנב איש ומכרו. ולפי שנא' כאן וגנב איש, אין לי אלא גונב איש, גונב אשה מנין? ת"ל גנב נפש, לכה הצרכו שניהם, מה שחסר זה גלה זה (סנהדרין שם): ונמצא בידו. שראוהו עדים שגנבו ומכרו, ונמצא כבר בידו קדם מכירה (שם): מות יומת. בחקק: כל מיטה האמורה בתורה סתם חקק היא (והפסיק ...

AND HE THAT STEALETH A MAN, AND HE BE PREVIOUSLY FOUND IN HIS SELLETH HIM, [AND HE BE PREVIOUSLY FOUND IN HIS HAND, HE SHALL SURELY BE PUT TO DEATH] — Why is this statement made (how does the particular form of words used here tell us some point of law which is not contained in another text bearing upon the same subject)? Since it is said, (Deuteronomy 24:7) "If a man be found stealing any of his brethren ... [then that thief shall die]", I might say that I ... have here only

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

28 פסודיו שהוא תפלת היצירה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

פע"ח ש' עולם היצירה. מ"ח תפלת היצירה.

29 בחכמה יבנה בית

"בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן". הפסוק מראה שה"בית", שבו שוכן המלך, נבנה מחכמה, מדרגת אצילות.

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג'

בְּחָכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַּוֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כד, ג.

פסקה 5

30 "שער החצר הפנימית הפונה מזרחה יהיה סגור בששת ימי המעשה, וביום השבת ייפתח". הפסקה מפרשת את פתיחת השער בשבת כאור האצילות המאיר בעולמות התחתונים.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א'

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפֶּנֶה קְדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמִי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפְתָּח וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 בקרב איש ולב עמוק

"קרב איש ולב עמוק". הביטוי מתאר את העומק הפנימי ביותר של האדם, שבו מתגלה ונקלט בתפילה רוממותו של ה'.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד:ז

יִחְפְּשׁוּ-עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחֶפֶשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֵמֶק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

40 וארשתיך לי

"וארשתיך לי לעולם". הקטע מסביר כעת מדוע אירוסין אלה, שהם "לי", נמשכים "לעולם".

Hosea 2:21 הושע ב':כ"א

וְאַרְשִׁיתִי לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁיתִי לִי בְצֹדֵק וּבִמְשָׁפֶט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי

"מלא קרנך שמן ולך; אשלחך אל ישי בית הלחמי, כי ראיתי בבניו לי מלך". המדרש לומד מן המילה "לי" כאן שמלכות דוד קבועה לעולם.

I Samuel 16:1 שמואל א ט"ז:א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-שְׁמוּאֵל עַד-מָתִי אֶתָּה מִתְאַבֵּל אֶל-שְׂאוּל וְאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל מֵלֵא קִרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֶךְ אֲשַׁלְחֶךָ אֶל-יִשִּׁי בֵּית-הַלְחָמִי כִּי רְאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ:

And the L-RD said unto Samuel: 'How long wilt thou mourn for Saul, seeing I have rejected him from being king over Israel? fill thy horn with oil, and go, I will send thee to Jesse the Beth-lehemite; for I have provided Me a king among his sons

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 כל מקום שנאמר לי

שם, בביאור המילים "לי ראש", מובאים אותם שני מדרשים — ויקרא רבה ב' ושחר טוב י"ט — "בכל מקום שנאמר לי, אינו זו לעולם", ומפנים לביאור על "וארשתיך לי", כלומר לקטע זה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פי' שלח נ, ב. באוה"ת שה"ש ע' תקיג מציין לכאן.

43 כל מקום שנאמר לי אינו זו

"בכל מקום שנאמר לי", אינו זו לעולם, לא בעולם הזה ולא לעולם הבא", ולאחר מכן מובאות דוגמאות: הכהנים ("ושרתוני"), הלוויים, ישראל, ארץ ישראל, ירושלים ועוד.

Vayikra Rabbah 2:2 ויקרא רבה ב':ב'

פסוקה 10

44 זכור את יום השבת

"זכור את יום השבת לקדשו". הפסוק פותח את הביאור בפרשת יתרו

בראיה ויצירה.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מִי מָנָה עֶפְרָיִם יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת-רֵבֶעַ יִשְׂרָאֵל תִּמְתּוּ נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרִיתִי כִּמְהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

35 והניף ידו על הנהר

"והנהרים ה' את לשון ים מצרים, והניף ידו על הנהר בעים רוחו". הפסוק, העוסק בבקיעת מים בעתיד, בדומה לקריעת ים סוף, הוא נושא המאמר שאליו מתייחסים כאן.

Isaiah 11:15 ישעיהו י"א:ט"ו

וְהַנְהִירִים ה' אֶת לְשׁוֹן יַם-מִצְרַיִם וְהִנִּיף יָדוֹ עַל-הַנְּהָר בְּעֵינִים רֹחוֹ וְהִקְהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְהִדְרִיךְ בְּנָעִלִים:

And the L-RD will utterly destroy the tongue of the Egyptian sea; And with His scorching wind will He shake His hand over the River, And will smite it into seven streams, And cause men to march over dry-shod

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 אם בחקותי תלכו

"אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". פסוק זה פותח מאמר העומד על הניגוד בין אותיות חקוקות לאותיות כתובות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אִם-בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ישכון חצריך ובחיי נשבעה בטוב ביתך

"אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך; נשבעה בטוב ביתך, קדוש היכלך". הטקסט מפרש את "חצריך" כהקשבה למילים בלבד, ואת "ביתך" כהבנת משמעותן.

Psalms 65:5 תהילים ס"ה:ה'

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֹּן חֲצָרֶיךָ נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הֵיכָלְךָ:

Happy is the man whom Thou chooseth, and bringest near, that he may dwell in Thy courts; may we be satisfied with the goodness of Thy house, the holy place of Thy temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 כלתה נפשי לחצרות ה'

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'". הטקסט קורא את המילה "כלתה" כאילו נאמר "כלה": הנשמה המקבלת רק מן החצרות היא כלה, מאורסת אך עדיין לא נשואה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נִכְסְפָה וְגַם-כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחֲצֹרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׁרֵי יִרְנְנוּ אֶל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שאלו מתייחסים כאן.

Exodus 20:8 שמות כ"ח

זכור את יום השבת לקדשו:

Remember the sabbath day, to keep it holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

45 וגם נצח ישראל

"וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, כי לא אדם הוא להנחם". דברי שמואל לשאול, הנקראים כאן כסירוב להשיב את המלוכה לאחר שניתנה לדוד.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is 'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א טו, כט.

פסוקה 11

46 כי לא אדם הוא להנחם

"כי לא אדם הוא להנחם". הכתוב אומר "לא אדם", כלומר מדרגה שלמעלה מאדם, שהיא המקור למלכות דוד.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is 'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

47 לית שמאלא בהאי עתיקא

באידרא רבא נאמר: "לית שמאלא בהאי עתיקא סתימאה, כולא ימינא". המאמר מביא זאת כדי להראות שבמדרגת עתיקא אין דין, ולכן אין שינוי.

Zohar III, 129a זח"ג קכט, א

הערת קה"ת

זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.

48 לית שמאלא בהאי עתיקא

באידרא זוטא מתואר עתיקא קדישא כאחד, כולו בשמחה, ואינו משתנה לעולם מן הרחמים. ההערות מביאות זאת כמקבילה ל"לית שמאלא בהאי עתיקא".

Zohar, Idra Zuta 4:37-10:49 ספר הזהר, האדרא זוטא ד'ל"ז-י"מ:ט

49 המתנשא מימות עולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

50 רמה קרני

"ותתפלל חנה ותאמר: עלץ לבי בהוי', רמה קרני בהויי". ה"קרון" הרמה מבטאת את המקור הנעלה של מלכות דוד.

I Samuel 2:1 שמואל א ב'א

ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' רחב פי עליאויכי פי שמחתי בישועתך:

And Hannah prayed, and said: My heart exulteth in the L-RD; My horn is exalted in the L-RD; My mouth is enlarged over mine enemies; Because I rejoice in Thy salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א ב, א.

51 ותרם כראם קרני

"ותרם כראם קרני, בלותי בשמן רענן". פסוק נוסף על הרמת הקרן ועל שמן המשיחה, המצורף כאן למשיחת דוד בקרן.

Psalms 92:11 תהילים צ"ב:יא

ותרם כראם קרני בלתי בשמן רענן:

But my horn hast Thou exalted like the horn of the wild-ox; I am anointed with rich oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צב, יא.

פסוקה 12

52 שנאמר לי אינו זו לעולם

"בכל מקום שנאמר 'לי', אין הוא זו לעולם, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא." הפסוק מסבירה מדוע: "לי" נובע מבחינה שאין בה שמאל ואין בה שינוי.

Vayikra Rabbah 2:2 ויקרא רבה ב'ב'

53 לא אדם הוא להנחם

"כי הוא לא אדם שישנה את דעתו". למעלה מבחינת אדם אין שינוי, ולכן כל מה שהוא "לי" הוא קבוע.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is 'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

54 פי לי לעצמי שאינו מושג

בפירוש "לי", הפרדס מביא מהוהר: "לי היא בינה, סוד העולם העליון, החדר הפנימי", ומסביר ש"לי" פירושו "אלי" — דבר שאינו מושג אפילו על ידי הספירות שמתחתיה: בינה כפי שהיא נסתרת ומאוחזת עם חכמה.

Pardes Rimmonim 23:12:18 פרדס רמונים כ"ג:י"ב:י"ח

לי פי הרשבי" ע"ה בפיקודא דתפילין (כפ' בא רמ"ג ע"ב) ז"ל לי דא בינה רוא דעלמא עלאה היכלא פנימאה עכ"ל. ופי לי לעצמי. שאינו מושג לתחתונים ר"ל אפילו לנאצלים ממנו [שהם] הספירות אשר למטה ממנו. והיינו בחינת הבינה המתעלמת המתאחדת בחכמה. וזה כיון באריכת לשונו עלמא עלאה שר"ל בצד העולם העליון. וחזר אמר היכל פנימאה ר"ל בסוד היותה היכל פנימי אל החכמה הנעלמת וזהו לי פי היכל לי. ולזה קרא אותה היכל לפי שהחכמה גנוזה בתוכה. והנה לפי זה תקרא הבינה לי כשהיא נעלמת כשאינה מושגת שהיא היכל לחכמה והחכמה ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

55 הטעם שנק' בינה הוא

בסוף פרק ב' בשער תיקון הנוקבא, עץ חיים מסביר שבינה נקראת "הוא" לא משום שהיא נסתרת, אלא משום ש"הוא" מציינ תמיד תר; ואמא היא

במזלה — הדרגות המקיפות של חיה ויחידה. זו הבחינה "למעלה מהכלים", שממנה, לפי פסקה זו, נמשכת הדרגה העליונה של המצוות.

הערת קה"ת
לקמן י, ב.

61 וידבר אלוקים

"וידבר ה' את כל הדברים האלה לאמר". פתיחת עשרת הדיברות, שעליה נכתבה הביאור שבטקסט על שורש המצוות.

Exodus 20:1 שמות כ"א

וידבר אלוקים את כל־הדיברים האלה לאמר:

And G-d spoke all these words, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 ראיתי והנה מנורת זהב

"ראיתי והנה מנורת זהב כולה, וגולה על ראשה". חזונו של זכריה פותח ביאור נוסף העוסק בשורש המצוות.

Zechariah 4:2 זכריה ד"ב

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגולה על־ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על־ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 כביאורה"ז ע"פ והי' לכם לציצית

שם נדרש "זוכרתם" כעשיית המצוות "זכרים", כלומר נותנים: האותיות מ"צ שבמילה מצווה מתחלפות באתב"ש באותיות י"ה, כך שהמילה מצווה רומזת לשם הוי", והמצוות הן "רמ"ח איברין דמלכא" — המלך הוא ז"א. מוסבר שם גם מדוע הן נקראות לפעמים "מצוות המלך": המצווה היא במלכות, והתורה בז"א.

הערת קה"ת
לקמן פ' שלח מו, א.

64 רמ"ח אברים דמלכא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
ראה ת"ז ת"ל.

65 בפירוש המילה "הוא" אומר הזוהר: "הוא — למעלה, לשמאל; הוא — כלול בימין; ועוד, הוא — זו עתיקא". הטקסט משתמש בכך כדי להראות שגם בינה נקראת לפעמים עתיקא.

Zohar, Korach 8:39 ספר זוהר, קרח ח':ל"ט

We may also translate, "And the Levite shall serve hu (him)", the reference being to the Ancient One, and the Levite typifying Judgement, but for which men would not rise to the higher faith, nor study the Torah, nor carry out the precepts of the Torah for the service of the Holy King.¹The last 12 lines of the Hebrew text do not appear in our translation

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

כתר לז"א, כשם שאריך אנפין הוא כתר לאבא ואמא.

Sefer Etz Chaim 34:2:27 עץ חיים ל"ד:ב"כ"ז

(כב) המלי נקראת תבל הכינוי זה נקרא כך בשעה שהמלכות מתחברין בה רי"ו העליון בסוד מזלא קדישא ורי"ו תחתון שבה בסוד ע"ב קד"ם כנ"ל וכמבואר אצלינו בכוונת ק" בעת השינה והנה כי רי"ו הם תבל ואז נקרא כך. הטעם שהבינה נקרא הוא לא מפני ההעלם שהרי אבא נעלם ממנה ונקרא את"ה וגם א"א נקרא הו"א אלא משום (כי תיבת) הוא לעולם בכתר ואמא הוא כתר לז"א וא"א הוא כתר לאו"א:

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

56 וארשתיך לי

"וארשתי אותך לי לעולם". כשמבינים ש"לי" פירושו עתיקא, האירוסין הם באמת "לי".

Hosea 2:21 הושע ב"כ"א

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 המצוות הן נקי מצות המלך

ההערה מפנה לעיון בהערה של הרבי בספר המאמרים תשי"י, בעניין זה שהמצוות נקראות "מצוות המלך".

הערת קה"ת

ראה הערת כ"ק אדמו"ר בס' המאמרים ת"ש, ע' 48.

58 וזכרתם . . למען תזכרו

"וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות הוי' ועשיתם אותן". הזכירה הראשונה, המתפרשת כאן כמצוות כפי שהן במלכות, היא "מצוות המלך".

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את־כל־מצוות ה' ועשיתם אתם ולא־תתורו אחר־י לבבכם ואחרי עיניכם אשר־אתם זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר טו, לט-מ.

59 למען תזכרו

"למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי, והייתם קדושים לאלוקים". הזכירה השנייה, "מצוותי", מתפרשת כבחינה העליונה יותר של המצוות, שלמעלה משם הוי'.

Numbers 15:40 במדבר ט"ו:מ

למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצוותי והייתם קדושים לאלוקים:

that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 בביאור ע"פ וידבר

הביאור, שכותרתו "להבין שורש המצוות", פותח ביראה העצומה של העם במעמד הר סיני: הנשמה לא יכלה להכיל אותה בפנימיות, והיא נשארה

פסוקה 13

66 וארשתיק לי

"וארשתיק לי לעולם". זמן העתיד לבוא, שבו ז"א עולה לאריך אנפין, הוא הזמן שבו מתממשים האירוסין שלי".

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וארשתיק לי לעולם וארשתיק לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:
And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 בד"ה והי מספר בניי

ההערה מזהה את המאמר כמאמר שנדפס קודם לכן בפרשה, ובו נאמר "מספר בני ישראל", כלומר המצוות, יגיע לבחינה של "אשר לא יימד ולא ייספר", בדומה ל"ולתבונתו אין מספר".

הערת קה"ת

ראה המאמר דלעיל.

68 והיה מספר בניי אשר לא ימד ולא יספר

"והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". המצוות שנמנו יעלו לדרגה שלמעלה ממניין.

Hosea 2:1 הושע ב:א'

והיה מספר בניי ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אליהי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ולתבונתו אין מספר

"גדול אדוננו ורב כוח, לתבונתו אין מספר". הפסוק מובא כאן כדי לבטא את הדרגה הבלתי מוגבלת של אריך אנפין.

Psalms 147:5 תהילים קמ"ז:ה'

גדול אדונינו ורבי כח לתבונתו אין מספר:

Great is our L-rd, and mighty in power; His understanding is infinite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, ה.

70 מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל

"מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל". הפסוק פותח הסבר נוסף על מניין ועל מה שלמעלה ממניין.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ישקני מנשיקות פיהו

"ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיק מיין". זו בקשתה של כנסת ישראל לקשר הפנימי הנמשך מן הדרגה הגבוהה ביותר.

Song of Songs 1:2 שיר השירים א:ב'

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיק מיין:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ב.

72 בפרשת תרומה שואל הוזהר: "מי ינשקני? אותו הנסתר למעלה. ובמה? במרכבה העליונה ההיא, שכל הגוונים תלויים בה ומתחברים בה, והיא יעקב".

Zohar, Terumah 33:371-380 ספר הוזהר, תרומה ל"ג:שע"א-ש"פ

Now who is "he"? He who is hidden within the supernal concealment. Can, then, the Most Recondite be the fount of kisses, and kiss that which is below? See now. The Most Recondite is beyond cognition, but reveals of Himself a tenuous and veiled brightness shining only along a narrow path which extends from Him, and this is the brightness that irradiates all. This is the starting-point of all esoteric mysteries, itself being unknowable. Or rather, it is sometimes indiscoversable, sometimes discoverable, but even were it ... wholly indiscoversable the impulse

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 14

73 וארשתיק לי

"וארשתיק לי לעולם". הקשר הוא "לעולם", משום שהוא נובע מעתיקא, שבו אין שמאל.

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וארשתיק לי לעולם וארשתיק לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 לית שמאלא

באידרא רבא נאמר: "לית שמאלא בהאי עתיקא טמירא, כולא ימינא". בלי גבורה אין ירידה, ולכן הקשר אינו משתנה.

Zohar, Idra Rabba 6:25-7:37 ספר הוזהר, האדרא רבא ו:כ"ה-ז:ל"ז

75 ולא אדם הוא להנחם

"כי לא אדם הוא להנחם". הפסוק מובא כאן שוב כהסבר לכך שהאירוסין לעתיד יהיו קבועים.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 וידעת היום והשבות

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". הפסוק פותח את המאמר, שבסימו מצוטט כאן הדיון בעליות ובירידות.

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהַשְׁבוֹת אֶל-לִבְכָּךְ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ועיין בתד"א ח"א רפ"ו

ההערה מפנה לשני מקומות באור התורה המבארים בהרחבה את הקטע הזה מתנא דבי אליהו.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שה"ש ע"י סט, עוד ביאור ע"י. נ"ך ע"י שסט. יהל אור ע"י תיח. תורת שמואל — תרכ"ו ע"י רמה. מים רבים — תרל"ו סעי' נו ואילך.

78 ואהבת עולם אהבת'ך

"מרחוק הוי' נראה לי, ואהבת עולם אהבת'ך על כן משכתיך חסד". הפסוק שבו "אהבת עולם" נידונה כאן ביחס ל"אהבה רבה".

Jeremiah 31:3 ירמיהו ל"א:ג

מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל-כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֶסֶד: 'Yea, I have loved' thee with an everlasting love; Therefore with affection have I drawn thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 אהבה רבה אהבת'ך לא נאמר אלא אהבת עולם אהבת'ך שמה

תאמר אהבת הקב"ה שלש שנים או אהבת עשר שנים או אהבת

מאה שנים

על "משכני אחר'ך" מביא המדרש את הפסוק מירמיהו: לא נאמר "באהבה רבה" אלא "באהבת עולם", כדי שלא יעלה על הדעת שאהבת ה' נמשכת שלוש, עשר או מאה שנים בלבד.

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 6:1 תנא דבי אליהו רבה ו':א

... שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבת'ך על כן משכתיך חסד אהבה רבה אהבת'ך לא נאמר אלא אהבת עולם אהבת'ך שמה תאמר אהבת הקב"ה שלש שנים או אהבת עשר שנים או אהבת מאה שנים לכך נאמר אהבת עולם אהבת'ך לכך נאמר משכני אחר'ך נרצוה הביאני המלך חדריו משל למלך שהיה יושב על כסאו והיו עבדיו עומדין לפניו ונתן עיניו במי שהיה אוהבו תפסו בידו והכניסו בחדרי חדרים שלו (כך הקב"ה הביא את ישראל לחדרי חדרים) מה שלא הביא לכל אומה ולשון לכך נאמר הביאני המלך חדריו. ...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

80 אהבת מאה שנים

לפי ההערה, אור התורה מביא שם את דברי ישועות יעקב על המילים האלה: אילו נאמר "אהבה רבה", היה אפשר לומר שאכן כך הוא — שהאהבה נמשכת רק זמן מוגבל.

הערת קה"ת

באוה"ת שה"ש ע"י עד מצייני ע"י: (אם ה"י נאמר אהבה רבה הייתי אומר כך, ישועות יעקב). ראה מים רבים — תרל"ו סעי' נו ואילך.

81 מאהבה רבה שהיא בז"א

אור התורה, המצוטט בהערה, מסביר מדוע אהבה רבה שבז"א נמוכה יותר: בז"א יש חסד וגבורה, ולכן האהבה עשויה להשתנות ולהיפסק, ואילו באר'ך אנפין "לית שמאלא בהאי עתיקא".

הערת קה"ת

והיינו כי בז"א יש חו"ג לכן יש שינוי והפסק באהבה וחסד מדת הגבורה כו' משא"כ בא"א לית שמאלא בהאי עתיקא — אוה"ת שה"ש ע"י עד.

82 ועיין במא"א אות א' סעיף לו ובסשי"ב פמ"ג

ההערה מפנה ל"יהל אור" על הפסוק "מעולם ועד עולם", לדיון במקורות המעמידים אהבה רבה מעל אהבת עולם.

הערת קה"ת

ראה יהל אור קו, מח (ע' תיח). ובליקוט פירושים לתניא שם.

83 דאהבה רבה גבוה מבחינת אהבת עולם

התניא מבחין בין אהבת עולם, הבאה מהתבוננות בגדולת ה', לבין אהבה רבה, שהיא אהבה בתענוגים הניתנת מלמעלה, והיא נעלית יותר. כאן מיישב המאמר זאת עם תנא דבי אליהו.

Tanya, Likkutei Amarim 43:6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ג:ו

וְהַנֶּה, בְּאַהֲבָה יֵשׁ גַּם כֵּן שְׁתֵּי מִדְּרָגוֹת: "אַהֲבָה רַבָּה" וְ"אַהֲבָת עוֹלָם", "אַהֲבָה רַבָּה" – הִיא "אַהֲבָה בְּתַעֲנוּגִים", וְהִיא שְׁלֵהֶבֶת הָעוֹלָה מֵאֲלִיָּה, וּבָאָה מִלְּמַעְלָה בְּכַחֲשֵׁינָת מִתְּנֶה לְמִי שֶׁהוּא שָׁלֵם בְּיָרָאָה, כְּנוֹדָע עַל מֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָה: "דִּרְכּוֹ שֶׁל אִישׁ לְחֹזֶר אַחֵר אֲשֶׁה", שְׁאֵהֶבֶת נִקְרָאת "אִישׁ" וְ"זָכָר", כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "זָכָר חֶסֶד", וְ"אֲשֶׁה" – נִרְאָת ה", כְּנוֹדָע; וּבְלִי קְדִימַת הִירָאָה, אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאַהֲבָה רַבָּה זֶה, כִּי אֵהֶבֶת זֶה הִיא מִבְּחִינַת אֲצִילוֹת, דְּלִית תִּמְן קִיצוֹן ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

84 ויש ליישב

אור התורה, המצוטט בהערה, מעלה את הקושי: הארז"ל מייחס את אהבת עולם למלכות, שמתחת לאהבה רבה שבז"א, ואילו תנא דבי אליהו אומר את ההפך. התירוץ הוא שלפי פירוש תנא דבי אליהו גם אהבה רבה עשויה להשתנות, משום שבז"א יש חסד וגבורה; ואילו אהבת עולם נובעת מעתיקא, שבו אין שמאל ואין שינוי.

הערת קה"ת

לכאורה יש להקשות על כהארז"ל דפ"י אה"ע במ' ולמטה מאהבה רבה שהיא בז"א והרי בתד"א אומר להיפך, ולפי התד"א באה"ר עדיין יוכל להיות שינויים משא"כ אה"ע הוא בחי' שאין בה שינויים דהיינו ההפרש בין ז"א שיש בו חו"ג ע"כ מאה"ר יכול להיות שינוי, אבל בע"ק לית שמאלא ולכן שם אין שינויים וזהו אהבת עולם — אוה"ת נ"ך ע"י שסט. "גב. ע"י במג"א [במגן אבות ברדיטשוב תרס"ב] ד"ה משכני [שה"ש סא, א] וי"ל כי בי תירוצים תלוי זכ"ז אם עולם לי נצחי. (ועו"ע? וא"ע?) גבוה והמג"א לא העיר מכאן". [כ].

85 עלמא תתאה

בבראשית אומר הוזהר שיש שני עולמות: העולם העליון והעולם התחתון, כשהתחתון דומה לעליון, כמו בביטוי "מעולם ועד עולם".

Zohar, Bereshit 39:395-40:406 ספר הזהר, בראשית ל"ט:שצ"ה-מ"ת:ו

Observe that stars and planets exist through a covenant which is the firmament of the heaven, in which they are inscribed and engraved.' R. Yeha the Elder used to explain thus: 'The words "let there be lights" refer to the moon, which is suspended in the firmament of the heaven. The

שבו אהבת עולם היא האהבה שלמעלה מאהבה רבה.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶךָ:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 15

92 דבעינן בקדושין שיאמר לי

התלמוד פוסק שאם אדם נותן לאישה כסף ואומר לה: "הרי את מקודשת לי", היא מקודשת; אבל אם היא אומרת: "הרי אני מקודשת לך", היא אינה מקודשת. הטקסט מבסס את המילים הנדרשות "לי" על הפסוק "וארשת'ך לי".

Kiddushin 5b:14 קידושין ה' ב:י"ד

אָמַר שְׂמוּאֵל: בְּקִדּוּשֵׁינוּ, נָתַן לָהּ כֶּסֶף וְשָׁנָה כֶּסֶף וְאָמַר לָהּ: "הָרִי אֶת מְקוּדָשְׁתְּךָ", "הָרִי אֶת מְאֻרְסָתְךָ", "הָרִי אֶת (לִי) לְאִינָתוֹ" - הָרִי זֶה מְקוּדָשְׁתְּךָ. "הָרִינִי אִישׁךָ", "הָרִינִי בְּעֲלִיךָ", "הָרִינִי אֲרוּסִיךָ" - אִין כָּאן בֵּית מִיחֻשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין ה, ב.

93 וארשת'ך לי

"וארשת'ך לי לעולם". הנוסח האנושי של הקידושין, "לי", מבוסס על הפסוק הזה.

Hosea 2:21 הושע ב':כ"א

וְאַרְשִׁיתִי לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁיתִי לִי בְצֶדֶק וּבִמְשָׁפֶט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 וארשת'ך לי

רעיא מהימנא בפרשת כי תצא אומר שהגאולה האחרונה תבוא "ברחמים גדולים", מצד אברהם, ולאחר מכן "לא ישלח כל ימיו", משום שהיא תהיה אשתו, כפי שנאמר: "וארשת'ך לי לעולם".

Zohar, Ki Teitzei 1:24-3:33 ספר הזהר, כי תצא א':כ"ד-ג':ל"ג

95 טוב לחסות בה'

המילים כאן מצטטות את Psalms 118:9. הקטע מופיע למטה.

Psalms 118:9 תהילים קי"ח:ט'

טוֹב לְחַסוֹת בַּה' מִבֶּטֶחַ בְּנִדְבִיכִים:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in princes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, ט.

96 טוב לחסות בה' מבטוח באדם

"טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם". הטקסט מפרש את המילה "אדם" כאדם העליון, ז"א, ואת "הוי'" במדרגה שמעליו.

Psalms 118:8 תהילים קי"ח:ח'

טוֹב לְחַסוֹת בַּה' מִבֶּטֶחַ בְּאָדָם:

words "and let them be for lights" indicate the sun. "They shall be for seasons", because seasons, holidays, new-moons and Sabbaths are determined by them. There are seven planets corresponding to seven firmaments, and by ... all the world is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

86 עלמא עילאה

בפרשת ויגש מפרש הוזהר את "ברמח" כעולם העליון, העולם הבא, ומביא את הפסוק "מעולם ועד עולם".

Zohar, Vayigash 10:99-11:108 ספר הזהר, ויגש י':צ"ט-י"א:ק"ח

87 עלמא עילאה

בפרשת ויצא מדבר הוזהר על שני עולמות, אחד גלוי ואחד נסתר, ואומר שהכול אחד, משום שהכול בא מן העולם העליון.

Zohar, Vayetzei 24:244-25:254 ספר הזהר, ויצא כ"ד:רמ"ד-כ"ה:רנ"ד

and when we offer blessings to G-d we invariably associate Him with the two worlds in such words as: "Blessed be the L-rd, the G-d of Israel, from one world even unto the other world" (Ps. 106, 48). It is for this reason that the upper world is named Hu (He), whereas the lower world is named Attah (Thou), because it is blessed from the upper world through the Righteous One. Thus Scripture says: "Blessed be the L-rd out of Zion, who dwelleth in Jerusalem, etc." (Ps. 135, ... 21): assuredly

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

88 אהבה בתענוגים

"מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים". אהבת הבינה, שבה מתגלה עתיק, היא אהבה בתענוגים זו.

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז':ז'

מַה־יִפִּית וּמַה־נְּעֻמַּת אֲהָבָה בְּתַעֲנוּגִים:

How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 בד"ה חכלילי עינים

"עיניים" הן שם המבט בכבוד המלך, אהבה בתענוגים, המדרגה הנעלית ביותר, שלמעלה הן מאהבה רבה והן מאהבת עולם. בסוגריים שם מצוין שהתניא, פרק מ"ג, רומז שאהבה רבה היא אהבה בתענוגים, והדבר מתיישב בכך שיש שתי בחינות של אהבה רבה.

הערת קה"ת

תו"א מז, ג. וראה באוה"ת ויחי שסח, ב.

90 חכלילי עינים מיין

"חכלילי עינים מיין ולבן שינים מחלב". פסוק זה פותח את המאמר בתורה אור המובא כתשובה השנייה.

Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב

חִכְלִילֵי עֵינַיִם מִיַּיִן וּלְבָנִים מִחֶלֶב:

His eyes shall be red with wine, And his teeth white with milk.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 שובה ישראל עד

"שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעונך". פסוק זה פותח מאמר נוסף,

101 ורב טוב לבית ישראל

"חסדי הוי' אזכיר ... ורב טוב לבית ישראל". הטקסט קושר את "רב טוב" זה לקשר שנמשך ממקום גבוה הרבה יותר מ"חצרות".

Isaiah 63:7 ישעיהו ס"ג:ז

חסדי ה' אֶפְרַיִם תִּהְיֶה ה' כָּעַל כָּל אֲשֶׁר־גָּמְלָנוּ ה' וְרַב־טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גָּמְלָם כְּרַחֲמָיו וּכְרַב חֲסָדָיו:

I will make mention of the mercies of the L-RD, and the praises of the L-RD, according to all that the L-RD hath bestowed on us; and the great goodness toward the house of Israel, which He hath bestowed on them according to His compassions, and according to the multitude of His mercies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סג, ז.

102 המגביהי לשבת

"מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ?" מכיון שהגילוי מגיע מדרגה שלמעלה מהעולם, הוא יכול להגיע גם למטה, אל תוך העולם.

Psalms 113:5-6 תהילים קי"ג:ה-ו

מי כה' אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיִּה לְשַׁבָּת: הַמְּשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

103 ויקחו לי תרומה

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה". הרמ"ז מפרש כאן את "לי" כחכמה שלמעלה.

Exodus 25:2 שמות כ"ה:ב

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ־לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְכֶנּוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֹתִי־תְרוּמָתִי:

Speak unto the children of Israel, that they take for Me an' offering; of every man whose heart maketh him willing ye shall take My offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 והרמ"ז פ' תרומה . שם ע"ב שעיקרו יודיין

ההערה מפנה לאור התורה על שיר השירים, לדיון נוסף בפירוש הרמ"ז שלפיו "לי" היא חכמה עילאה, ארבעה היודיין של שם ע"ב.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שה"ש ע' תקיג.

105 ומספר את רובע ישראל

"מי מנה עפר יעקב, ומספר את רובע ישראל". הפסוק פותח הסבר העוסק בארבע היודינים של שם ע"ב.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י

מי מְנֵה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אַחֲרֵיתִי כְּמָהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 כמ"ש במ"א

ההערה מפנה לביאור במקום אחר, שלפיו "אדם" בפסוק "טוב לחסות בה' מבטוח באדם" פירושו אדם העליון, בדרושי לקוטי תורה לשמיני עצרת.

הערת קה"ת

לקמן דרושים לשמע"צ צא, א.

98 כי ההרים ימושו כו' וברית שלומי לא תמוט

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימושו וברית שלומי לא תמוט". קשר שאינו משתנה, כמו הקידושין שהם "לעולם".

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י

כִּי הַהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תִּמוּטִינָה וְחֲסָדֶי מֵאֲתָךְ לֹא־יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט אֲמַר מְרַחֵם ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 לבי ובשרי ירננו אל

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי'; לבי ובשרי ירננו אל אל חי". חלקו השני של הפסוק, הכיסופים לה' עצמו, הוא למעלה מ"חצרות" שבחלקו הראשון.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחֲצֹרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 במקום שבע"ת עומדים

"במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים". הכיסופים של התשובה מגיעים למעלה מ"חצרות".

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וּלְקָרוֹב". "לְרָחוֹק בְּרִישָׁא, וְהָדָר לְקָרוֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָהּ: מַאי "רָחוֹק" — שְׁהִיא רָחוֹק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקְרָא. וּמַאי "קָרוֹב" — שְׁהִיא קָרוֹב לְדְבַר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׂתָא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d] first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and ... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר בס' המאמרים ה'תש"ט, עמ' 183.

And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 אני ה' אלקיכם

"אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים, אני הוי' אלקיכם". זהו הפסוק החותם את פרשת ציצית, שעליו נכתב הסבר נוסף.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיְוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים
אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

!end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 וארשת'ך לי

"וארשת'ך לי לעולם". יש לקרוא כאן שכנסת ישראל מקבלת מחממה שלמעלה.

Hosea 2:21 הושע ב':כ"א

וְאַרְשְׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשְׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 מ"ש הארז"ל בפי הפסוק

לפי ההערה, אור התורה על ואתחנן מבאר את לשון הארז"ל על הפסוק "ביום ההוא יהיה הוי' אחד".

הערת קה"ת

נתבאר לשונו באוה"ת פ' ואתחנן ע' פח. וראה גם לעיל פ' צו יא, ג.

108 ביום ההוא יהי

"ויהיה הוי' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד". הארז"ל מפרש את "יהיה" כיו"ד-ה"א פעמיים: האותיות התחתונות יעלו אל העליונות.

Zechariah 14:9 זכריה י"ד:ט'

וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

And the L-RD shall be King over all the earth; In that day shall the L-RD be One, and His name one

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' יד, ט.

109 בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם

שם, "אני ה' אלקיכם" פירושו שלעתיד גם שם הוי' יהיה כמו שם אלקים, מפני שיתגלה אור אין סוף שלמעלה מהוי', "שמו הגדול". הדברים מקשרים זאת לכך שיעקב נקרא ישראל פעמיים: תחילה באמצעות המלאך ואחר כך מפי ה' עצמו; השם השני מצביע על הגילוי העליון.

הערת קה"ת

לקמן פ' שלח מט, ב.

110 בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה

"כי אם בתורת הוי' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה". "תורת הוי'" היא התורה העליונה שלעתיד לבוא, ו"תורתו" היא הלימוד שלנו כיום, שהוא הכלי שלה.

Psalms 1:2 תהילים א':ב'

כִּי אִם־בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וָלַיְלָה:

But his delight is in the law of the L-RD; and in His law doth he meditate day and night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 וידעת את ה'

"וארשת'ך לי באמונה, וידעת את הוי'". המאמר מסתיים בידיעה שאלה מובילה האירוסין.

Hosea 2:22 הושע ב':כ"ב

וְאַרְשְׁתִּיךָ לִי בְאֱמוּנָה וְיָדַעַת אֶת־Havayah

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); On Your Way (Public Domain); The Metsudah Tanach series, Lakewood, N.J (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/10/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק